

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo.

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XII. / ŠTEVILKA 1

CELOVEC, DNE 7. JANUARJA 1960

CENA 1.50 ŠILINGA

Delovno poročilo

Iz predsedniškega poročila dr. Joška Tischlerja na občnem zboru Narodnega sveta koroških Slovencev v Celovcu dne 4. januarja 1959.

Na prejšnjem občnem zboru dne 20. marca 1958 smo pregledali položaj, ki je nastal za koroške Slovence po podpisu državne pogodbe z dne 15. maja 1955. Ta pogodba vsebuje v členu 7 jasno določene pravice tudi za slovensko manjšino na Koroškem. Sklenili smo takrat, da borbo za naše narodne pravice odločno nadaljujemo. Podajam sedaj pregled najvažnejših dogodkov pretekle poslovne dobe ter poročilo o opravljenem delu.

Ze kmalu nato, v mesecu maju in juniju, se je začela poostrena gonja proti dvojezični šoli, zastupila je politično ozračje v deželi in njeni odmevi so segli celo v veliki svet mednarodne politike. Glasilo Narodnega sveta „Naš tednik - Kronika“ je dne 23. maja 1958 opozoril vso avstrijsko javnost na nevarnost tega početja s člankom „Kärnten in Gefahr“. Toda svarila niso nič zalegla. Konec junija je bila proglašena prva šolska stavka v Pliberku.

V mesecu juliju pa so „neznani storilci“ porušili mlaje s slovenskimi napisi, ki so bili postavljeni za novo mašo č. g. Kasla na Želinjah. Podobno, kot se je zgodilo leta 1938 na novi maši č. g. Kuteja v Globasnici.

Rovarjenje proti dvojezični šoli, glavni pridobitvi koroških Slovencev v povojni dobi, se je nadaljevalo, z letaki in s hujškanjem po časopisju in prvi vrsti. Oblast proti temu ni ukrenila ničesar, pač pa je nato socialistična večina koroške deželne vlade stavila naslednji predlog: 1. da se redno učni uspehi na dvojezičnih šolah le v nemščini in 2. da bodi slovenščina od 4. razreda naprej le prost predmet. Ti predlogi predstavljajo bistveno razvrednotenje dvojezične šole. Predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov so nato stavili zvezni vladi zahtevo, da čimprej v celoti uresniči člen 7 državne pogodbe. V jeseni, ob začetku šolskega leta, je bila proglašena nova stavka, ki pa je bila izvedena od vsega le — in še to deloma — v okrog 20 šolah. Kaj se je v tistih tednih dogajalo za političnimi kulisami v Celovcu in na Dunaju, nam ni znano, pač pa je dne 22. septembra kot strela z jasnega prišel odlok deželnega glavarja Wedeniga o odjavah od slovenskega pouka, s katerim je praktično podrl obvezno dvojezično šolo. Čeprav je bil ta odlok pravno nevzdržen, kajti na zahtevo same koroške deželne vlade je Ustavno sodišče na Dunaju ugotovilo, da spadajo vse manjšinske zadeve v pristojnost osrednje vlade na Dunaju, je vendarle bil takoj do pičice izveden. Za organizatorje šolarskih stavk, to je za kršilce zakona o splošni šolski obveznosti, se pa oblast ni zanimala, še manj pa jih zasledovala.

Tako je padla obvezna dvojezična šola, to je tista šola, ki jo je isti deželni glavar vsa leta poprej označeval kot najprimernejšo za Južno Koroško in jo tudi na mednarodni konferenci v Londonu leta 1948 predstavil mednarodnemu političnemu svetu kot edino pravilno!

Na mogočnem zborovanju v Celovcu, na katero je na delovni dan prihitelo 700 delegatov z vse Koroške, smo odločno protestirali proti krivici in nasilju.

Izvedbo brezpravnega glavarjevega odloka je spremljalo nasilje, grožnje, politični in gospodarski pritisk na starše, da odjavijo otroke od slovenskega pouka. Vse to je moral priznati celo list glavne vladne stranke na Koroškem, socialistična „Neue Zeit“, vendar v nobenem primeru proti državnim in deželnim nastavljenjem, ki so prekoračili svoj delokrog, ni bila uvedena preiskava. Dogodke, ki so spremljali to „odjavno akcijo“, smo dokumentarno zabeležili v posebni spomenici, ki je našla močan odmev ne le v sosednjih državah, kot Švici, Italiji in Jugoslaviji, ampak tudi v Franciji, Veliki Britaniji in Ameriki. V tej zvezi je treba omeniti številne tiskovne konference predstavnikov koroških Slovencev in sicer tako na Dunaju kot v Celovcu, ki so vse močno odjeknile v domačem in tujem tisku. Na šolah na Južnem Koroškem je nastala pravcata zmeda. Od slovenskega pouka so bili pogosto odjavljeni tudi slovenski otroci, ki nemškega pouku sploh niso mogli slediti. Neredko so se taku otroci v šoli jokali, ker se pouka v slovenščini

Ostanemo katoliški in slovenski!

Z občnega zbora Narodnega sveta koroških Slovencev

V ponedeljek 4. januarja se je zbralo lepo število zaupnikov naših krajev v Mohorjevi hiši na občnem zboru naše osrednje politične organizacije. Med zaupniki je bilo videti precej mladih obrazov, v ostalem pa so bile zastopane korenine našega narodnega življa.

Občni zbor je otvoril z novoletnimi voščili predsednik dr. Joško Tischler, nakar je občni zbor odobril zapisnik zadnjega občnega zbora. Sledil je predsednikov referat »O narodnem položaju koroških Slovencev«, ki ga je občni zbor z živim zanimanjem vzel na znanje. Objavljamo ga na uvodnem mestu. Ob zaključku svojega govora se je dr. Tischler s toplimi besedami spomnil nedavno umrlega velikega sina koroške zemlje, ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, čigar spomin je občni zbor počastil z enominutnim molkom.

Razgovori zaupnikov

Sledila je nenavadno živahna debata. S polno resnostjo so moške razmotrivali predvsem vprašanje zadržanja koroških Slovencev o priliki marčevih volitev v koroški deželni zbor. Zaupniki so poverili osrednjemu odboru važno nalogo, naj izvede vse potrebne predpriprave in korake za vnaprejšnjo obravnavo našega ljudstva. Razgovor o dekretu škofijskega ordinariata glede veroučnega jezika je rodil enoumne tozadevne sklepe. Tudi ostala aktualna vprašanja narodnokulturnega značaja so zaupniki obravnavali stvarno in nadvse resno. Debata je pokazala visoko raven našega zaupništva.

Pod vodstvom zborovega predsednika preč. g. župnika Čebula so se nato vršile volitve novega osrednjega političnega pred-

stavnštva. Uvodno je velezaslužni starosta koroških Slovencev, predsednik dr. Tischler prosil, naj bi zbor spričo njegove poklicne prezaposlenosti volil novega predsednika. Ko so zaupniki sprejeli njegovo obljubo, da bo tudi v bodoče z nasveti in neposrednim delom stal novoizvoljenim odbornikom ob strani, je bil izvoljen novi osrednji odbor in sicer

Novi odbor NskS

predsednik: dr. Valentin Inzko, profesor;
podpredsednik: Janko Janežič, posestnik;
tajnik: dr. Vinko Zwitter, profesor;
blagajnik: Lovro Kaselj, župnik;
odbornika: Trampuš Jurij, posestnik; Tolmajer Janko, posestnik.

Občni zbor je nato izglasoval še listo krajevnih zaupnikov, med katerimi so bili voljeni številni mladi posestniki, ki jamčijo za nov organizacijski polet.

Novoizvoljeni predsednik dr. Inzko, ki je nato prevzel svojo funkcijo, se je uvodno zahvalil za izkazano mu zaupanje in je nato v izbranih besedah oblikoval zahvalo dosedanjemu političnemu predstavniku Narodnega sveta. Dejal je med drugim:

Zahvala dr. Jošku Tischlerju

Nam vsem je dr. Tischler vzor narodnega delavca. Svoje delo za slovensko koroško ljudstvo je započel že kot dijak in akademik. Poleg profesure je nato prevzel predsedništvo Slovenske prosvetne zveze in jo vodil do njenega razpusta leta 1941. Že leto poprej je moral kot izseljenec v Bregenz, po vojni pa je vodil naše izseljenke nazaj v našo domovino. Velezaslužno je

som je zvezna vlada izdelala osnutke dveh manjšinskih zakonov in sicer zakon o šolstvu ter zakon o uradnem jeziku na sodiščih. Kljub poprejšnjim zagotovilom, da nam bodo vse osnutke poslali na vpogled pred obravnavo v parlamentu, so ti osnutki bili enostavno predloženi državnemu zboru, ne da bi bili poprej zaslišani predstavniki koroških Slovencev. Znova smo se koroški Slovenci dne 17. marca zbrali na protestnem zborovanju in pooblastili delegacijo 6 moč, da posebnemu parlamentarnemu odboru obrazloži slovensko stališče. Dne 18. marca je na razgovoru v dunajskem parlamentu slovenska delegacija odklonila oba zakonska predloga ter svoje stališče obširno in temeljito razložila s stvarnimi razlogi. Kljub temu so naslednji dan bila oba zakona v državnem zboru nespremenjena izglasovana. Ta dva zakona bi naj zgolj služila avstrijski zunanji politiki pri njenih zahtevah glede Južne Tirolske, vendar upov, ki jih je vanje stavila vlada, nista izpolnila, kajti vsakdo je videl, da s tema zakonoma člen 7 državne pogodbe ni bil izpolnjen ne po duhu in ne po črki.

Dne 17. septembra 1959 sta „Volkszeitung“ in „Kleine Zeitung“ objavili odlok škofijskega ordinariata glede veroučnega jezika v južnem delu dežele. Mislim, da si kot katoličani ne smemo zapirati oči pred tem dejanjem, ki je nas Slovence vsaj tako hudo prizadelo, kakor Wedenigov odlok z dne 22. septembra 1958. Povsod na svetu je zahtevala katoliške Cerkve, da se otroci morajo in smejo učiti verskih resnic v materinskem jeziku. Pri nas na Koroškem pa je to sedaj celo prepovedano za otroke s slovenskim maternim jezikom, ki niso prijavljeni k slovenskemu pouku. In tudi za otroke, ki so prijavljeni za pouk v slovenščini, je verouk dvojezičen! Pa še eno usodno posledico je prinesla ta odredba, namreč, da je danes v „katoliški“ Avstriji verouk na Južnem Koroškem pod policijskim nadzorom. Če gremo tako naprej, utegne kmalu stati pri cerkvenih vratih policaj z nalogo, da šteje besede, ki jih bo duhovnik v slovenskem jeziku spregovoril slovenskim vernikom.

bilo njegovo delo v prvi deželni vladi. Ne nazadnje je izpraznitev Mohorjeve hiše njegova osebna zasluga. Sledi njegova požrtvovalna pot kot predsednika Narodnega sveta, katerega vodi od njegove ustanovitve do danes. Velezaslužno je dr. Tischlerjevo delo od trenutka podpisa državne pogodbe in manjšinskega člena 7. V neštetihih člankih, govorih, deputacijah, konferencah in razgovorih odločno in neustrašno zastopa narodne pravice koroških Slovencev na šolskem, kulturnem, jezikovnem, gospodarskem področju. »Naša hvaležnost njemu bodi v tem, da bomo zvesto nadaljevali njegovo delo in sledili ciljem, ki jih je on postavil!« je poudaril dr. Inzko.

Nato je občni zbor v znak hvaležnosti izvolil g. dr. Tischlerja za častnega predsednika Narodnega sveta.

Jedrnate besede novega predsednika dr. Inzka so izzvenele v jasno izpoved, da hočemo koroški Slovenci tudi v bodoče ostati zvesti ciljem svojih očetov in služiti Bogu in narodu, biti hočemo katoliški in slovenski.

Himna »Nemav čriez jizaro« je zaključila lepo uspeli letni zbor.

Novi predsednik Narodnega sveta

Dr. Valentin Inzko se je rodil leta 1923 v Svečah v Rožu, iz skozi generacije zavedne slovenske rodbine. Po dovršenem učiteljskem študiju je na univerzi v Gradcu študiral slavistiko in zgodovino. Leta 1948 je bil promoviran za doktorskemu. Je bil profesor na gimnaziji v Celovcu, od leta 1951 pa je profesor slovenščine na učiteljskem, kjer pripravlja učiteljski naraščaj za dvojezične šole. Vključil se je tudi takoj v javno in narodno delo ter je sodeloval pri Narodnem svetu koroških Slovencev od njegove ustanovitve naprej. Urejuje kulturno revijo „Vera in dom“ ter je tajnik Krščansko kulturne zveze. Kot predavatelj je v zadnjih letih obiskal številne naše kraje po Rožu, Podjuni in Zilji.

Med dogodki, ki jih je treba še omeniti, je razgovor slovenskih zastopnikov z zunanjim ministrom Kreiskyjem dne 8. novembra v Celovcu. Slovenski predstavniki so podali konkretne predloge glede izvedbe člena 7. O tem razgovoru ni bilo izdano nobeno uradno sporočilo, ker ni prišlo do nobene dokončnega sklepa.

Dne 19. decembra je bil izredni občni zbor deželne organizacije Avstrijske ljudske stranke na Koroškem. Prvič so pred takim forumom bile podane izjave načelnega značaja o manjšinskem vprašanju, kot jih doslej iz teh krogov še nismo slišali. Še nekaj besedi k novemu letu, ki ga začenjamo. Bo to jubilejno leto v treh ozirih.

1. Dežela bo obhajala 40-letnico koroškega plebiscita. Mogoče se posreči, da bodo deželani ravno ob tem prazniku spoznali, kako zelo ravno plebiscit leta 1920 potrjuje, da živita na Koroškem dva naroda: Nemci in Slovenci in imata po božji volji oba pravico do življenja. Če bomo vsi prišli do tega spoznanja, tedaj je praznovanje upravičeno in tudi od nas zaželeno. Če pa bo praznovanje samo povod, da se nacionalni šovinizem zopet ojači in sproži, tedaj bomo kmalu tam, kjer se je nemški narod zbudil na sveti dan 1959, ko so nacistični elementi pomazali židovsko sinagogo v Kölnu.

2. Leto 1960 je tudi 15-letnica ustvaritve dvojezične šole. Ta šola je bila zamišljena, da dá koroški deželi novo mladino in sicer tako, da se bo med seboj spoštovala in ljubila in ne več sovražila in ovajala. Ponosen sem, da sem stal ob rojstvu te zamisli in tudi ob rojstvu te šolske odredbe, ker sem prepričan, da se bo Koroška še enkrat vrnila k isti misli in isti osnovi, upam pa, da to ne bo prepozno.

3. Leto 1960 je tudi obletnica podpisa državne pogodbe leta 1955. Pet let že obstoji obveznost naše države, da izpolni svoje obveznosti tudi do manjšin, kakor jih je morala izpolniti do Sovjetske zveze in do zapadnih držav. Za resnično demokracijo pa je bistveno, da izpolnjuje ne le obveznosti do velikanov, ampak tudi do malih.

Pitovna starost in teža

Pri pitanju goveda je prvotna, danes že zgodovinska metoda klasične kvalitete proizvodnje, pitanje volov, ki so jih prej v poljedelstvu uporabljali za delovno žival, da so na ta način izravnavali stroške, ki so nastali pri vzreji teh živali, že mimo. Do takrat, ko so jih zaklali, so postale te živali stare že najmanj 4 do 5 let; dobrega plemenskega vola so tudi dalj časa držali pri hiši in ga šele kasneje opitali. Nič nenavadnega ni bilo, če je tak vol tehtal 700 do 800 kg; 1000 kg in več so tehtali voli, ki so jih povsod razstavljali in jih nagrajevali.

Ko goveda niso več uporabljali v tolikšni meri kot nekdanj za vprežno žival, kar je posledica tehnizacije in racionalizacije, so cene živine za nadaljnjo rejo poskočile. Stroške vzreje je odslej moral nositi v celoti tisti, ki jo je pital. Ta razvoj je povod popolnoma drugače utemeljeni kalkulaciji v pitanju goveda in razlaga, čemu so cene živine za nadaljnjo rejo tako poskočile, da se vzreditelju prejšnji način pitanja ne izplača več.

Ena tistih možnosti, ki morejo vsaj deloma olajšati te težave, je vzreja mladega goveda. Ta se vse bolj in bolj uveljavlja. Govedo, ki ga ne mislijo vzrediti za plem ali za molžo, po čim krajši vzrejni dobi pričnejo pitati z namenom pridelati čim več mesa s čim manjšo količino masti. Na veliko težo ne polagajo posebne pozornosti.

Ta prizadevanja se skladajo tudi s spremenjenim okusom potrošnikov, ki želijo vedno več rodega mesa s čim manjšo količino masti, ki naj bo razen tega tudi rahlo nitast in se da hitro opeči.

Nova strokovna literatura se sploh bavi s pitanjem mladega goveda; pogosto opozarjajo, da se pitanje mladih bikcev bolj izlača kot pa pitanje volov, ker jih ni treba kastrirati in zato hitreje rastejo. Govorimo o pitanju mladih bikov, pri čemer pa je treba razlikovati spet razne starostne in težne stopnje. 12 do 14 mesecev stare pitovne živali s težo od 300 do 400 kg so svoj čas posebno propagirali kot »Baby-Beef«. Ta beseda se pri nas ni udomačila, meso pa je kot tako še vedno na trgu. Pri nas vlada za to vrsto manj zanimanja (na strani rejcev), ker je potrebno tako živino intenzivno krmiti že od telata naprej in je torej ni moč pošiljati na pašo na planino. Nekoliko bolj ugodno

je pitanje bikov, starih od 18 do 24 mesecev in težkih od 500 do 600 kg. Pri teh se že da izkoristiti tudi poletna pašna v gotovi meri, dasiravno dela težave spolni nagon živali. S kastracijo se da odpraviti ta nedostatek, a to pomeni podaljšanje pitovne dobe za celega pol leta, pri čemer pa stroški, ki na ta način nastanejo, niso v ugodnem razmerju z dohodki. Tudi v tem pogledu skušajo preiti k pomlajevanju pitovnih živali. Dve do dve in pol letni voli s težo 550 do 650 kg predstavljajo končni proizvod, katerega proizvodni stroški so pri sedanjih tržnih cenah še znosni, dasiravno je potreba krme za kg žive teže že precej večja kot pri mlajših in nekastriranih živalih.

Glede porabe krme so že ugotovili, da potrebujemo za 1 kg prirastka pri 300 kg težkem mlademu govedu približno 3½ kg škrobnih enot, pri 600 kg težkem 7½ kg, torej več kot še enkrat toliko kot pri prvem. Če vključimo temu še pitajo tudi starejše živali, je temu vzrok različna cena

poedinih škrobnih enot. V močni krmi stanjejo navadno več, vsaj v gotovini; so cenejša v domači krmi in seveda najcenejša na pašni. 600 kg težek vol je sicer po kg več požrl kot mladi bik, vendar je krmljenje vola, ki ga je bilo morda možno poslati dvakrat na planinsko pašo, bilo cenejše kot pa krmljenje bikca, ki ni prišel iz hleva in je krmljenje zahtevalo razen tega še drago krmo in precej več dela.

K temu pride še dejstvo, da gotovih vrst domače krme sploh ne moremo objektivno oceniti.

Meso na planini krmljenih govedi, ki ga uporabljajo predvsem za klobase in v druge podobne svrhe, pa je postranski proizvod živinoreje v obliki odslužene plemenske in vprežne živine. Ne glede na to proizvodnjo lahko rečemo, da je uspeh pitanja v glavnem odvisen od treh dejstev:

1. od dedne zasnove živali za delanje mesa in masti,
2. od starosti in zdravstvenega stanja živali, ter slednjič
3. od pravilne, se pravi tehnično neoporečne reje in krmljenja, pri čemer pa je razmerje med cenami živine in cenami krmi ter plačami odločilnega pomena.

Nujne naloge

Ni še dolgo od tega, ko je na splošno prevladovalo prepričanje, da so ljudje na deželi najbolj zdravi, najbolj močni in najbolj odporni in da trpinčijo meščane tako zvane »bolezniki civilizacije«. Verjetno je bilo takšno prepričanje nekdanj upravičeno. Proti koncu preteklega stoletja se je Bismarck deloma zavzemal za zaščito kmetijstva in za številčno ohranitev ali celo povečanje kmečkega prebivalstva, ker je bilo število nabornikov na deželi večje.

Medtem pa se je marsikaj spremenilo. V mestu so se življenjski in delovni pogoji hitreje izboljšali kot na deželi, zdravniški izsledki se v mestu hitreje uveljavljajo, prebivalstvo v mestih se hitreje oprijemlje nasvetov glede higijene, zdrave prehrane, obleke in podobnega. Spričo hitrejšega gospodarskega napredka v obrtništvu so se izboljšale tudi socialne razmere v mestu in v marsičem že prekašajo one na deželi.

Kolikšnega pomena za zdravstveno stanje prizadetega prebivalstva je gospodarski položaj, je pa razvidno iz dejstva, da bolezniki najbolj napadajo revno prebivalstvo v zaostalih predelih. Zadnji nabori najbolj kažejo, da je med mestnimi fanti ve-

liko več za vojaščino sposobnih kot pa med kmečkimi fanti. Socialnopolitično gledano bi bilo vsekakor napačno, če bi zavoljo tega prevladalo sedaj mišljenje, naj se pač zmanjša število kmečkega prebivalstva. Nasprotno, to dejstvo je najboljši kazipot, kje bo treba najprej izboljšati gospodarske in socialne razmere.

Pičla letina krompirja

V vsej zapadni Evropi so ugotovili letos pičlo letino krompirja. Kot v Avstriji, je suša zmanjšala letino krompirja tudi v drugih zapadnoevropskih državah. Letina krompirja v Holandiji znaša baje letos kakih 3,2 milijona ton, kar pomeni 0,6 milijona ton manj kot lani. Tudi v Franciji pričakujejo manjši donos. Le v Italiji menijo, da bodo spravili letos za 8 odstotkov več krompirja kot lani, dasiravno površine krompirjevih nasadov niso povečali. V državah EWG cenijo letošnjo letino krompirja na 43 milijonov ton, kar pa je za 6 odstotkov manj kot lani, čeprav se je površina krompirišč povečala letos za deset odstotkov.

Pa boste rekli: »Moderna tehnika je izrinila kolovrat iz naših domov.« Da, žal je temu tako, vendar je povsod na trgu dosegljivo domače platno, ki je za naše izdelke najpristnejše tvorivo, iz katerega lahko izdelamo skoraj vse, kar rabimo v domačem gospodinjstvu. Zapomniti si moramo predvsem to, da so najlepši uporabni predmeti, vsa druga navlaka, ki pa služi v zgolj tako zvane »okrasne« namene, ne more biti lepa in okusna, razen če ne gre za res umetniški in izvirni narodni vzorec. Iz domačega platna torej lahko izdelamo najlepše namizne prtice, pregrinjale, prevleke za blazine, jedilne garniture, zastore in vse mogoče druge reči, ki jih lahko poljubno vežemo v najlepših izvirnih narodnih vzorcih in tehnikah. Dekleta, ki so obiskovala gospodinjstvo šolo v St. Jakobu in St. Rupertu pri Velikovicu, nam bodo gotovo rada priskočila z nasveti na pomoč.

Ko bomo sedaj v dolgih zimskih večerih posegle po igli za šivanje, mislimo na vse to. Tako bomo uvezle ljubezen do svojega naroda tudi v večno lepoto — v pristno domačo vezzenino.

Česa ne bomo nikoli storile

Praktična gospodinja ne bo nikoli ubila jajca kar med moko, ampak vselej v posebno posodo, da se prepriča, če je jajce res sveže in uporabno.

Praktična gospodinja ne bo nikoli zavrgla nobene krušne skorjice, ampak jih bo shranjevala v posebni platneni vrečki, ki jo bo obesila v suhem prostoru. Skorje od črne kruha bo hranila posebej in tako bo imela vedno pri rokah star kruh, ki pride prav ob neštetihih prilikah.

Praktična gospodinja tudi jajčnih lupinic ne bo zametavala. Hranila jih bo, posušila in zdrobljene uporabljala za čiš-

čenje posode namesto peska. Pa tudi košim jih bo včasih primešala med pičo.

Praktična gospodinja ne bo nikoli zavrgla žaltave masti ali masla. Razbelila ga bo in mu primešala nekaj žlic jedilne sode. Čež kake pol ure pa ga bo precedila in napolnila v čist lonec.

Praktična gospodinja ne bo nikoli zavrgla namrlega krompirja, ki ima sladek okus. Zvečer pred uporabo ga bo olupila in postavila v mrzlo vodo. Naslednji dan pa bo pred kuhanjem izmenjala vodo in mu dodala nekaj kapljic kisa.

Šoferski kotiček

Zavore

Vsak avtomobil mora imeti zanesljive zavore! Lahko si je predstavljati, kako nevarna bi bila vožnja, če bi avtomobila ne bilo mogoče ustaviti, ker je v kritičnih trenutkih odločilen včasih samo delec sekunde. Ker pa ima avtomobil pnevmatike, seveda ni mogoče zavirati z zavorniki kakor pri navadnem vozu, temveč je za to potrebna posebna izvedba. Glede na to, sta v rabi dve vrsti zavor: tračne in čeljustne. Tračne zavore so sicer dobre, a se pri avtomobilih uporabljajo le kot ročne zavore na kardanski gredi ali pri menjalniku. Kot nožne oziroma kolesne zavore pa so v rabi samo čeljustne. Zavorni čeljusti sta gibljivo tako pritrjeni, da pritisneta na zavorni boben, kakor hitro pritegnemo zavorni vzvod. Brž ko ta sila na vzvodu oz. pedal popusti, se morata čeljusti odmakniti ter zaviranje preneha. Čeljusti sta vlit iz lahke kovine, na nje pa je pritrjena z medenastimi ali aluminijastimi zakovicami azbestna obloga, zaradi povečanega trenja. Čeljusti stegujeta dve vzmeti, da bi ne drseli po notranjosti bobna, če to ni potrebno.

Zavore na prednjih kolesih morajo pri upravljanju slediti kolesom in sicer tako, da upravljanje vozila ni ovirano, če so zavore pritegnjene ali ne.

Seveda od zavor ne moremo kar slepo pričakovati, česar ne zmorejo. Tako je treba n. pr. vedeti, da zaradi trenja pri zaviranju nastaja mnogo toplote. Čim dalje se zavira, tem bolj se zavore segrevajo; v skrajnem primeru se bobni oziroma čeljusti zaradi premočnega segrevanja tudi pokvari. Z zavorami povsem zavrti ali blokirana kolesa ne zavirajo vozila tako kot kolesa, pri katerih se zavorni bobni še vendar nekoliko vrtijo. Kadar se kolesa sploh ne vrtijo, tedaj namreč drsijo in je zavorni učinek mnogo manjši. Razen tega blokirana kolesa onemogočajo upravljanje ter lahko drsijo tudi vstran. Ker pa blokiranja ni vedno kriv vozač, so to slabo stran preprečili z izvedbo, pri kateri zaviranje popusti samodejno, čim se kolesa ne vrtijo več.

Zaviramo z roko ali z ного. Ta sila za zaviranje povsem zadostuje pri osebnih in lahkih tovornih avtomobilih. Kakor se računa, se z ного pritisne na pedal s silo 50 kg pri osebnih ali s silo 70 kg pri tovornih avtomobilih. Pot pedala znaša pri tem okroglih 130 milimetrov. Na vzvodu ročne zavore je potrebna sila 30 kg, vzvod se pre-

PREHITEVAJ PREVIDNO!

makne za približno 350 milimetrov ter je v zavrti legi zavarovan z zaskočnikom. Pedal za zavore je na desni strani pedala za sklopko, oziroma na levi strani pedala za plin. Vzvod ročne zavore pa je največkrat na desni strani vozačevega sedea. Ker prenašata največji del obremenitve zadnji kolesi, je prav, če primejo zavore zadaj nekaj prej in močnejše kakor spredaj, vendar pa s tem ni ob veljavno težnja, da naj zavore na vseh kolesih prijemajo čim enakomerneje. Ker se pri mehaničnih zavorah to skoro ne da doseči, ker imajo preveč zgibov, čepov in vzvodov, ki povzročajo mnogo trenja, so že vsi novejši avtomobili opremljeni s hidravličnimi zavorami. Te delujejo enakomerno, ker se pritisk na pedal hidravlično razširja enakomerno na vse strani. Zavore te vrste so zanesljive in učinkovite, treba je le paziti, da v hidravličnem sestavu ni zraka. Zrak v valjih ali ceveh bi se stiskal pri zaviranju ter bi zavore tedaj ne delovale. Zavorne tekočine (zavornega olja) se sčasoma nekaj izgubi zaradi netesnosti ter je zato urejen dotok v valj iz majhnega, posebnega rezervoarja. Pri zaviranju se tekočina ne more vračati v zbiralnik, ker se dotokna cev zapre z batom, kakor hitro se pritisne na zavorni pedal. Najbolje je, če pri hidravličnih zavorah upoštevate vsa navodila, ki jih glede izraževanja (Entlüftung) izdaja vsaka avtomobilska tovarna.

(Dalje prihodnjič)

Več okusa v ženska ročna dela!

Večina naših žena se vključ v veliki zaposlenosti še živo zanima za ročna dela, ki so jim bila vedno v veliko, razmeroma ceneno in nepogrešljivo razvedrilo. To zanimanje in ljubezen do ročnih del so žene prenašale iz roda v rod in lahko trdimo, da je ta ljubezen ena bistvenih lastnosti slovenske žene. Stvaritve njenih rok so kazale visoko kulturno stopnjo, bistrost in svežost njenega duha, umetniško nastrojenost v snovanju vzorcev, izredno spretnost v izvedbi dela, iznajdljivost in prirojen okus v izbiro tvoriva in sestavi barv ter velik smisel za okras njenega doma.

Z žalostjo pa moramo ugotoviti, da se je posebno v času od svetovne vojne naprej mnogo grešilo na polju ženske domače obrti predvsem v folklornem pogledu. V naše nekoč tako preprosto in okusno opremljene kmečke domove so se vrinile neokusne vezene in v nemogoči sestavi barv, tuje v vzorcih in izvedbi. Skoraj v sleherni kuhinji so po steni razobešeni in po mizah in drugod pogrnjeni kotenasti prtici, izdelani s stebelnim vbodom z raznimi napisi in nemogočimi risbami, ki predstavljajo »največjo srečo za moža«, razne kuhalnice, češnje, hruške, holande in podobno. Na stari javorovi mizi v hiši se bohotno šopiri papagajasto pisan prt. V kamrici slovesno kraljuje »garnitura« zastorov, posteljnega pregrinjala in namiznega prtča v črni rišle-veznenini na belem blagu. Krona vsega pa je v isti ali podobni veznenini izdelana ovalasta okrasna blazina z rdečim ali zelenim satenastim naborkom. Iz vseh kotov prežijo na nas na črnih žametnih blazinah naslikani ali z umetno svilo navezeni psi, mačke, razne fantastične ptice in na sten-skih preprogah lisasti jeleni turobno stegujejo vratove.

Žene se niso več zanesle na svoj priroje-

GLAS IZ RUSIJE

(Nadaljevanje)

Kako ruska ljudstva v RESNICI MISLI in ČUTI

„Dajte cesarju, kar je cesarjevega ...“

Kristus pravi: Dajte cesarju kar je cesarjevega in Bogu kar je božjega. V Rusiji razumemo ta izrek na svoj način. V teh besedah razumemo priznanje, da se naj ne bavimo z ureditvijo našega lastnega življenja: Zmaj skrbi za to namesto nas. In če bi tudi poskusili kaj takega, bi nas zmaj potisnil na stran s svojo umazano šapo rekoč: Ne mešajte se v cesarjeve zadeve! Saj sem vendar poskrbel za nekaj malih prijetnosti za vas in še več vam jih obljubljam za bodočnost: Kmalu bo dovolj koruze, na primer. Pa kaj še hočete, morda kake nove občutke?

»Dovolj, dovolj,« bi odgovorili. »Še pred kratkim so naši očeti dojemali te nove občutke, ko so temeljito spoznavali naše severne in zapadne pokrajine ...« (Mišljena so s tem koncentracijska taborišča v visokem severu in v Sibiriji.)

Kadar dovolite prosto tekmo med lopovščino in poštenostjo, kako naj poštenost zmaga na pošten način? Poštenjak uporablja samo poštena sredstva, dočim uporablja falot vsako orožje. Poštenjak dvomi in odlašča, medtem pa ga lopov spodnese. In tudi kadar poštenjak zmaga, on odpusti nasprotniku, kadar pa zmaga lopov, vas pa trpinči tako, da vam samo vaš ponos ne dopušča glasnega krika.

Lopovi pa divjajo, kriče na ves glas, izsiljujejo, spodkopujejo, groze, lažejo, smešljajo se vam v obraz, istočasno pa vam poskušajo zasaditi nož od zadaj, ali kadar spite. In to počenja tako dolgo, dokler se ne utrudite in rečete »Naj gre vse k vragu« in date cesarju to kar je cesarjevega.

In potem, če ste bili dolgo časa povsem pridni, vas utegne lopov nekega dne celo pobozati po licu s svojo zamaščeno roko in reči: »Ne pozabi, krap, da je v ribniku tudi ščuka!«

Veliko vprašanje

Oprostite ta poseg v zgodovino! Vendar brez razumevanja bližnje preteklosti ni moč razumeti ruske sedanosti.

Res prizadeva današnja Rusija ves zapadni svet, toda ako bi vprašali kakršnegakoli posameznika, kaj ima pravzaprav on opraviti s tem, vam večina ne bi mogla dati jasnega odgovora. Zdi se mi, da je za zapadnjaka naslednje vprašanje najvažnejše: »Zakaj Rusi ne živijo tako kot mi in zakaj hočejo, da bi vsakdo živel tako kot oni?«

V tem razgovoru o današnji Rusiji bom vzel ti dve vprašanji za izhodišče. O zunanjih pojavah življenja v Rusiji poročajo časnikarji in turisti, ki prihajajo z Zapa-

da k nam. Toda notranje življenje Rusov — tega ljudstva, ki je po svojih duhovnih lastnostih, željah, dobrih in slabih straneh podobno vsem drugim na svetu, — včasih ostane skrito tujemu opazovalcu.

Kljub slepečemu blišču, ki obdaja tuje obiskovalce v Rusiji, od sijajnih predstav gledališča Boljšoj, verige uradnih sprejemov, obiskov na univerzah, do potovanja v Soči, Jalto in drugih ukrepov, ki ga naj zabavajo in raztresajo tujce, bister opazovalec le začuti, da se ljudje v Sovjetski zvezi obotavljajo govoriti s tujcem in vsi njegovi poskusi priti do nepriljubljenega stika z ljudstvom ter zvedeti njegovo pravo mnenje, se iz nepojasnljivih vzrokov izjalove. Kjerkoli poskusi, nastane okrog njega praznota. Ali je to res pripisati nezaupljivosti Rusov?

Vzroki nezaupanja do tujcev

Recimo, zgodilo se vam je, da ste bili leta 1937 aretirani zaradi vašega zadnjega pregreška ali pa ne da bi se bili sploh pregrešili, ali — kar je bilo najbolj pogosto — zaradi neke anonimne ovadbe; ali pa zato, da je pač bil izpolnjen številčni plan aretacij. In potem, recimo, so vas mučili, poslali so vas na dosmrtno prisilno delo, skratka prenehali ste obstajati kot človeško bitje. In recimo, da se to ni zgodilo samo vam, ampak milijonom vaših sovratnikov!

Sedaj se takratni zaporniki vračajo domov in čeprav tisti, ki so vse te strahote preživeli, predstavljajo le droben odstotek vseh zapornikov, jih je le še mnogo. So to takozvani »rehabilitiranci«. Toda so duhovno strti, bolni, komajda žive, pravzaprav le životarijo od danes do jutri in čakajo konca. Svojičas so pa to bili zvesti člani stranke, dobri tehniki ali pošteni vojaki. Brez dvoma bi bila to snov za film. In ko se tak star človek vrne, le še razvalina življenja, mu isti krajevni tajnik komunistične stranke, ki mu je svojčas neprenehoma čepel za vratom in se ga potem, ko je bil zaprt, izogibal kot kuge, stisne v roko nakaznico za stanovanje. In ko se ostareli mož vseli v novo stanovanje, je njegov prvi opravil, da postavi v kak priročni kot klobučevinaste čevlje (nosijo jih vsi ujetniki v sovjetskih koncentracijskih taboriščih), za vsak slučaj ...

In recimo potem, ko ste bili ponovno opozorjeni, da je v ribniku tudi ščuka, ko so vam dan za dnevom ubijali v glavo, da ne smete govoriti s tujci, ker so vsi volhni, potem ko ste vedno znova brali v časopisih zgodbe o sramotljivih knjigah o vaši domovini, ki jih v inozemstvu pišejo tuji časnikarji in turisti po svojih obiskih v Rusiji, ali boste res planili okrog vratu prvemu tujcu, ki ga srečate in mu izlili vse svoje misli in želje, ne da bi se vam pri tem le

približno sanjalo, kaj bo ta z vašimi izjavami počel.

Brezmejna pokvarjenost, mogočna, cinična in hinavska, to je današnja Rusija. Včasih v tem gre predaleč, tako da prelisiči samega sebe, in nehoti razgali ostudnost svojih sicer prikritih oblik. To se je zgodilo v primeru klavnega »Pisma Hruščeva« o Stalinovih okrutnostih. In prav Hruščev je bil vse svoje življenje Stalinov pomagatelj.

Nadalje velja omeniti »razkritja« o pošastnem in razvratnem življenju Berije. Lahko si predstavljam, kako je s takimi in podobnimi zgodbami moč nasuti peska v oči ljudem na Zapadu.

Vse njegove žive dni so vsi, tudi Hruščev, proglasili Berijo kot predanega služabnika ljudstva, kot leninista, kot svetnika ... In potem, zvemo na vsem lepem o podlih »Berijevih zločinih« ... Te reči je moč razložiti samo s tem, da vladajo pri nas lopovi.

Vzrok je prav priprost. Vsa ta razkritja, pozivi na ljudstvo, sedemletni načrt, gospodarske reforme, osvojitve deviških ozemelj, neštete resolucije Vrhovnega sovjeta in

seje ministrskega sveta nimajo za svoj končni namen izboljšanje življenja ljudstva. Po svojem bistvu služijo vladajoči skupini, ki si skuša na ta način utrditi svoj položaj odstraniti svoje morebitne nasprotnike, povečati svojo moč in zasesti vsa važna mesta v državnem ustroju.

Ko je Hruščev objavil svoje napol-tajno pismo o Stalinovih grozodejstvih, ga k temu ni napotil čut pravičnega ogorčenja, ampak zgolj destvo, da je Stalin zapustil po svoji smrti velik osebni upravni aparat, ki je razpolagal z ogromno močjo in oblastjo ter se je tudi potegoval za Stalinovo dediščino. Podoben aparat je obstajal tudi v Centralnem komiteju, ki ga je obvladoval Hruščev. In ta je zato moral svoje nasprotnike najprej oblatiti in uničiti.

Čeprav to pismo glede brezobzirne nesramnosti nima primere v zgodovini, je Hruščevu dobro služilo. Malo prej se je namreč bil zvezal s staro Stalinovo vladno skupino in obojni so s skupnimi močmi porušili skupnega sovražnika Berija, ki je — prav tako kot oni — bil Stalinov pomagatelj. (Dalje prihodnjič)

Gojenke gospodinjske šole pišejo ...

IZ NASEGA DNEVNIKA:

Lojzka Doujak, učenka kmetijsko gospodinjske šole v št. Jakobu v Rožu piše:

Št. Martin, naša domača vas.

Kdor našo Koroško bolje pozna, mora reči, da je res lepa. Gore so njena dika, mogočne Karavanke trdna meja, sončne doline naše krušne matere. Letoviščarji radi obiskujejo Jeko, ki se dviga nad Baškim jezerom. Moderna cesta, ki veže to jezero z Vrbskim, te pripelje tudi mimo št. Martina. Za tujce je to skromno, skoro neznanatno naselje. Ko gledaš vasico od daleč, ti je, kakor da bi se bala gozdov, ki jo obdajajo. Najstarejše hiše so na hribu, več se jih pa skriva za njim.

To je naša domača vas.

Tu sem se rodila, rasla in doraščam. Mati mi je pravila, da so nekdaj tod kopali svinčeno rudo. Še dandanes vidiš kamenje, ki so ga izkopali pridni knapi. Rudnik ni mogel dolgo obstati, ker je v njegove rove vdrla voda.

Na hribu je stal nekdaj grad roparskih vitezov. Na razvalinah je zdaj cerkvena z lesenim zvonikom. Domačini pripovedujejo, da se vsakih sto let pojavi tam neke velikanška kača. Kdor vrže nanjo rožni venec ali mašno knjigo, prejme od nje mnogo zlata, toliko, da ga morata peljati dva vola — dvojčka, ki ju je krava tisto leto telila.

Danes pa se uveljavlja tehnična premoč. Moderno udobje se prijema tudi že podeželja, da mladi rod drvi v mesta ali v tujino.

Tudi naši vaški fantje se od domačega gospodarstva odražajo. Kar 8 se jih je

odločilo za zidarstvo, ki se ga uče v Rožku. Štiri je pa potegnili pleskarstvo v Vrbo. Za kmečko delo je malo zanimanja in veselja. Na eni kmetiji se žena sama ubija s poljem in vsem kmetovanjem, da bosta sinova zidarja.

Vendar še tli med gospodarji ljubezen do domače grude. Da bi dvignil živino-rejo in gozdarstvo, se je sin enega vaščana šolal v Švici.

Nekaj fantov se je izobrazilo na koroških gospodarskih šolah. Marsikatero dekle je, žal, izneveril mestni zaslužek. Dve sta šli celo v Nemčijo iskat svojo srečo. Toda dve absolventki naše gospodinjske šole sta ostali doma, zvesti dediščini svojih prednikov. Te bi rada posnemala, součenke pa navdušila za vaško življenje in otela bridkega potujčevanja.

Očetna zemlja, ljubezen in pridno delo bo naše zlato.

Ljubo doma, kdor ga ima! Četudi le vasica, mi je št. Martin najljubši kraj.

ATOMSKO PRAZNOVERJE

Ob koncu lanskega leta so v Franciji začeli kupovati velike količine soli. Dolgo so zaman iskali vzrok tega pojava in prepričevali ljudi, da soli ne bo zmanjkalo. Zdaj so odkrili, da se je tedaj razširilo mnenje, da sol varuje pred atomskim izžarevanjem in da kopol v močno slani vodi ozdravi radioaktivne opekline.

Zaradi velikega strahu pred izžarevanjem so torej ljudje začeli kupovati sol v takih množinah. Ne morejo jih prepričati niti izjave izvedencev, da sol prav nič ne pomaga.

FRAN ERJAVEC:

270

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Dotedanjo Prusijo je vodila birokracija, njeno armado pa plemstvo. Spricho pomanjkanja številčno in gospodarsko močnega meščanstva je bila tam kaka napredna revolucija nemogoča, toda en del birokracije in plemstva je vendarle sam uvideval najnujno potrebo po temeljitih notranjih reformah. Po miru v Tilsitu sta se bila dvor in vlada umaknila v Königsberg; tam so bile ustanovljene razne komisije, ki so imele nalogo očistiti in preurediti armado in upravo ter izvesti še druge neodložljive reforme. Pri njih so sodelovali najznamenitiji tedanji reformatorji, kakor Scharnhorst, Gneisenau, Altenstein, Clausewitz, Stein i. dr. prišedši, ker je prihajalo neprestano do hudih trenj je bilo težko, ker je prihajalo neprestano do hudih trenj med pristaši tradicionalnega pruskega despotizma z »junckerji« na čelu ter pristaši modroslovnega idealizma in romantike, na katero so pa nehoti vplivale tudi francoske in angleške politične in socialne ideje. Toda niti slednji niso nikoli niti mislili na kako uvedbo angleškega parlamentarizma ali francoske socialne enakosti, temveč jim je šlo le za to, da tudi meščanstvo in kmeta čimbolj vključijo v življenje države pod vodstvom absolutnega kralja. Izvedene so bile neke polovične kmečke reforme, podložništvo celó ukinjeno, toda gosposčine so še nadalje ohranile svojo upravno oblast, odpravljen so bile razne dotedanje gospodarske omejitve, preurejena je bila osrednja vlada, vendar je premoč karmarile še nadalje ostala, mestom je bila dovoljena precejšnja samouprava, reorganizirana — deloma po francoskem zgledu — armada itd.

Navzlic vsem izboljšavam se pa tedanji pruski vodi-

telji seveda niso upali postaviti po robu Napoleonu, temveč so skušali doseči vsaj odhod francoske armade. V ta namen so mislili izprva na zvezo s Francijo, toda ko so se začele množiti vesti o uspehih upora v Španiji, so se premislili in že spomladi l. 1808 stopili v tajne razgovore z Avstrijo, nato pa začeli pripravljati proti okupatorju revolucionarni boj vsega naroda pod vodstvom plemstva, a tisti, ki bi se temu boju ne hoteli pridružiti, bi izgubili vse svoje časti in pravice. Prvič v zgodovini se je začela oblikovati misel o celotnosti vseh Nemcev pod vodstvom Prusije nasproti tujcem, a v Avstriji so gledali svojega naravnega zaveznika.

Toda Nemčija tedaj ni imela dovolj tajnih družb in ubogljive duhovščine, kakor je to bilo v Španiji, zato tudi revolucionarnih priprav ni bilo mogoče izvesti tako tajno, da bi Napoleon ne izvedel zanje. Razen tega je reakcionarno nemško plemstvo seveda tudi želelo otresti se okupatorjev, toda le z redno armado pod vodstvom knezov, a brez sodelovanja ljudstva, ker bi mu bilo treba v takem primeru dovoliti tudi primerno svobščino. Podobnega mnenja so bili tudi na Dunaju in slednjič je potegnil s temi še pruski kralj Friderik Viljem, ki se je bal za svoj avtokratski režim, smatral, da je tveganje preveliko, in ni hotel tudi ničesar ukreniti brez ruskega carja. Ker mu je tudi ta svetoval potrpljenje, se je kralj že v septembru l. 1808. rajši odločil za zvezo z Napoleonom in je odslovil večino svojih bojaželjnih reformatorjev. Delo za nadaljnje reforme je zvo-denelo, vsenarodni odpor je bil pa odložen za ugodnejše čase in triumfirali so reakcionarni junckerji. Bojaželjni revolucionarni domoljubi so bili razjarjeni, prestiz Prusije in njene dinastije je bil zadet v živo, oči domoljubov so se začele vnovič obračati k Avstriji in dramatič H. Kleist je zaklical geslo: »Avstrija in svoboda!«

V Avstriji je šele katastrofa pri Slavkovem, s katero so propadle vse, s tolikimi žrtvami priborjene pridob-

bitve v Italiji, Dalmaciji, Belgiji in »Prednji Avstriji«, prisilila cesarja Franca I., da je poklical h krmilu nekaj novih moč. Nadvojvoda Karel je vnovič prevzel vrhovno poveljstvo armade, ki je bila v prav obupnem stanju (ostala je tudi skoro brez vsakega topništva), in predsedstvo vojnega sveta, a kancler je postal (1805) grof F. Stadion. Nadvojvodi Karel in Janez sta sicer zahtevala, da se spremeni sploh ves reakcionarni vladni sistem, toda zakrknjeni cesar ni hotel o tem niti slišati. Izobraženi Stadion je bil sicer še prosvetljenec, toda jako častihlepen in prežet z idejami plemenitaških privilegijev, a nekateri drugi tedanji cesarjevi ministri so se naravnost javno bahali, da niso imeli že 30 let v rokah nobene knjige ali časopisa. Stadion je pospeševal ustanavljanje »manufakture«, gradnjo cest in napredek gospodarstva sploh. Preurejeno je bilo šolstvo, začeli so pripravljati splošni državljanski zakonik itd., o čemer bom pa obširneje govoril še pozneje. Toda Stadion je bil preveč lahkohiž posvetnjak, da bi se bil poglobljal v kake resnejše reforme in se dotikal že davno zastarelega državnega ustroja. Trudili so se razvneti domoljubno navdušenje in pridobiti sodelovanje najširših ljudskih množic, a na drugi strani so še neprestano poostrovali tiskovno cenzuro in sploh ves policijski sistem. Stadionu ni niti uspelo doseči od Madžarov kakih primernih vojaških in denarnih prispevkov za vsedržavne potrebe. Še največ uspešnih obnovev je izvršil nadvojvoda Karel, čeprav sta tudi njegova prizadevanja bistveno ovirala pomanjkanje denarnih sredstev ter nasprotovanje ljubosumnega cesarja in njegovih reakcionarnih ministrov. Spricho stalnega proračunskega primanjkljaja je narastel državni dolg v letih 1805—1809 od 438 na 572 milij. gld in špekulantje ter pristaši vojne so celo zagovarjali naraščajočo inflacijo, ker so gledali v njej edino možnost za finansiranje vojne.

(Dalje prihodnjič)

ST. JAKOB V ROŽU

(† Jakobčev oče iz Velike vesi pri St. Jakobu v Rožu)

Na Štefanovo so se po opoldnevu začele zbirati množice ljudi pri Jakobču v Veliki vesi. Mislil sem na 20. junij 1952, ko je Jakobčeva hiša prvič doživela naval ljudstva. Tedaj so se verniki zbirali, da doživijo slovo sina-novomašnika Franceja Krištofa in ga pospremijo k novomašnemu oltarju. V imenu č. g. dekana Šenka mu je spregovoril v slovo bivši šentjakobski kaplan — šmihelski župnik Jožko Picej. S solzami ganotja sta Jakobčev atej in mama pokrižala in blagoslovila svojega sina — duhovnika na pragu domače hiše s prošnjo, da ga naj jun blagoslov spremlja in tolaži na vseh težavnih duhovniških poteh.

In mislil sem na 17. julij 1955, ko je Jakobčeva hiša drugič videla množico ljudi na trati pred vratmi, ki je čakala, kdaj se prikaže drugi sin-novomašnik Mihej, da vzame slovo od hiše in od svojih ter z istim očetovim in materinim blagoslovom nastopi duhovniško pot k oltarju. Radovalo se je srce očeta in matere, ko sta videla sad dolgoletnega garanja, štedenja, žrtvovanja in goreče molitve dvakrat darovan: sedem otrok jima je Bog zaupal, da jih vzgojita v strahu božjem; vsaj eden da bi bil duhovnik, sta prosila; in glej, dva sta položila maziljene roke v blagoslov na očeta in mater! Le eno željo sta v zadnjih letih gojila, da bi sinova-duhovnika smela in mogla delovati med ljudstvom, iz katerega sta izšla; kajti g. Francej že več let pastiruje v daljnem Hüttenbergu, g. Mihej pa je le zadnje leto pred študijskim dopustom bil v Dobri vesi, od koder je šel v Rim, da dopolni svoj študij na gregorijanski univerzi.

Tokrat pa so se množice zbirale ob snegu in mrazu. Pozimi nimamo novih sv. maš. Ne k primiciji, ampak k pogrebu umrlega Jakobčevega očeta so prihiteli sorodniki, znanzi, sosede — in duhovniki, da se poklonijo pokojnemu in njegovemu življenjskemu delu. Pogrebne obrede na domu je opravil podgorski župnik, msgr. dr. Janko Hornböck, dekan rožške dekanije, ob asistenci obeh pokojnikovih sinov-duhovnikov.

Cerkveni zbor šentjakobski je pod vodstvom Toneta Nagele zapel v slovo znano in vedno ganljivo »Oče se poslavljaj«. V mogočnem sprevedu mož in žena smo spremlili pokojnega na farno pokopališče. Duhovniki so prepevali psalm »Miserere« in molili z verniki za pokojni duši rajnega očeta.

Žal je slabo vreme mnogim onemogočilo udeležbo pri pogrebu, kljub temu je 17 duhovnikov obstopilo odprti grob, kamor smo položili pokojnega k zadnjemu počitku.

V cerkvi je spregovoril žalujočim sorodnikom in vernemu ljudstvu mil. g. kanonik Aleš Zechner. Predstavil nam je pokojnega kot vzor moža žive vere, moči sv. Duha, ljubezni do Boga, do Cerkve in do bližnjega. V imenu nadpastirja se je pokojnemu zahvalil, da je vzgojil in dal škofiji dva sinova-duhovnika. Dodali bi, da je pokojni bil tudi poln ljubezni in neustrašene zve-

Pri nas na Koroškem

stobe do svoje rodne matere in njene slovenske besede in je isto ljubezen in zvestobo vcepljal tudi svojim otrokom, šestim sinovom in hčerki, z naročilom, naj jo ohranijo in goje naprej.

Pogrebno sv. mašo je pel sin-duhovnik Francej. Pevski zbor pa je prepeval slovensko mašo za rajne. Le redkokdaj doživimo pogreb, da sin-duhovnik opravi sv. mašo za rajnega očeta ali mater. Daj nam Bog še več duhovnikov-novomašnikov! Po libe-ri ob krsti v lopci cerkve smo se zvrstili h grobu in položili pokojnika k zadnjemu počitku. Pogrebne obrede je vodil mil. kanonik Zechner. Domači g. župnik se je v imenu žalujočih sorodnikov zahvalil vsem za številno udeležbo in pevcem za žalostinke na domu in ob grobu, rajnemu očetu pa za vso skrb in delo in molitev, ki jo je posvečal družini, posebno pa sinovoma-duhovnikoma, in za vso zvestobo v službi cerkve — saj je bil nad 20 let cerkveni ključar in odbornik cerkvenega sveta. Pesem »Nad zvezdami« nam je vlila in k zavesti obudila upanje, tolažljivo upanje, da se vidimo nad zvezdami!

Tako je odšel Jakobčev oče v večnost. Rojen 10. 12. 1890 je pred 14 dnevi stopil v 70. leto. Poročil se je 24. 6. 1918 in lani obhajal 40-letnico svoje poroke. Po 7 tednih težke bolezni je, spreviden s tolažili sv. vere, v sredo, 23. t. m. zvečer obnemogel in izdihnil ob molitvi žene in dveh sinov, ki sta bila navzoča. Ostali so prihiteli le še k že mrtvemu očetu. Tudi sin Mihej se je za dan prepozno vrnil iz Rima — na obisk k bolnemu očetu.

In Velika ves je postala revnejša za moža, značajnega, vernega. Kdo bo izpolnil to vrzel?

Blagi pokojnik naj počiva v miru! Žalujočim naše sožalje!

(Iz farne kronike)

Smrt spravlja svojo žetev: na god sv. Katarine smo pokopali šnicovo mater, Katarino Mikula. Smrt jo je rešila dolge bolezni. V visoki starosti je odšel v večnost Anton Mandelc, rojen leta 1875 na Bledu. Umrl je v Podrožici, kjer je hčerka poročena. Isti dan smo pokopali Antonijo Janež, rojeno leta 1885 v Loškem potoku. Pokopali smo ju v soboto, 5. t. m. In zopet: kap je zadela Tempovo mater Jožefo Lesjak, rojeno Grafenauer. Prepeljali so jo v beljaško bolnico, kjer je v torek, 15. t. m. umrla. Prepeljali so jo v St. Jakob na božjo njivo. Rojena v St. Lenartu pri sedmih studencih, se je leta 1923 poročila z Hanzejem Lesjakom, pd. Tempom v Svatnah, ki je padel leta 1944 na italijanski fronti. 15 let vdovstva je preživela v skrbi za svoje otroke. Kot

Šli smo na Gorenjsko in v Gorico

(Nadaljevanje in konec)

Drugi dan je bila nedelja. Vstali smo zgodaj, udeležili smo se prve sv. maše že ob petih, nato pa smo se poslovili od Svetogorske Marije. Na povratku smo spet srečavali trume romarjev, ki so v tem ranem jutru prišli že Bog ve odkod. Preko Ajdovščine, Vipave, Razdrtega smo se pripeljali v Postojno. Srečavali smo tamkajšnje prebivalce, ženske in moške, ki so bili praznično oblečeni. Videli smo bogate vinograde, potem pa spet puste pokrajine, poraščene z nizkim listavim drevjem. Postojnska jama je bila drugi cilj. Njene lepote ni moč opisati. Vije se v zemljo 21 kilometrov, dostopnih pa je samo 5 kilometrov. Tri kilometre se pelješ z železnico, dva kilometra naprej je pa treba iti peš. Lansko leto je to jamo obiskalo 750 tisoč ljudi, od teh je bilo 250 tisoč tujcev.

Odpeljali smo se proti Ljubljani. Svet je postajal spet domač, vasice kakor naše rožanske, so nas ena za drugo sprejemale v objem, med njimi tudi Vrhnika, rojstna vas pisatelja in pesnika Ivana Cankarja, mojstra slovenske besede. Po široki betonski cesti smo po enourni prijetni vožnji prispeli v Ljubljano. Čas nam ni dopuščal, da bi si ogledali mesto bolj natančno. Frančiškansko cerkev, Prešernov spomenik in nekaj ulic v tem krogu smo si

kar tako mimogrede ogledali. Žeja in lakota nas je gnala še k 6-tici (šestici), da smo se okrepčali spet za daljšo pot.

Cesta proti Domžalam je bila prenapolnjena z raznimi vozili in pešci. Nato smo jo udarili po stranski cesti proti Kranju. V Vodica smo se ustavili spet za nekaj časa. Tam ima g. prof. Inzko sorodnike in jih je šel obiskat. Med tem smo si pa mi ogledali kraj in lepo cerkev, katere notranjščina spada med najlepše, kar sem jih do danes videl. Nato smo si v gostilni privoščili še liter belega. Gostilničar Janez nam je prinesel tako dobrega, da Nani in Neža nista več pustili glaža od ust. Ob slovesu pa so nas pogostili še sorodniki g. prof. Inzka. Ob šestih popoldne je bil odhod iz Vodice proti Kranju. Pred mestom smo zavili na desno proti Golniku in Korkri na Jezersko. Stopili smo spet na koroška tla in v temni noči zdrveli proti Železni Kapli čez Galicijo in Celovec proti domu.

V imenu nas vseh, ki smo bili deležni te lepe »rajže«, se še enkrat zahvalim g. Marku Agat-u iz Podgorij, kateremu se je rodila misel na ta izlet in pa našemu spretnemu vozaču g. prof. Francu Inzku, ki nas je tako varno in skrbno vozil po lepah in tudi nevarnih krajih, in nam tako lepo razlagal njih zanimivosti.

Miha

Ziljanka je prišla v Rož, a je ostala Ziljanka, veselga značaja, ljubila je domačo pesem, ki jo je vzljubila ob svojem očetu, ki je bil cerkovnik in organist. Meseca oktobra letos je še romala z avstrijskimi romarji v Rim, dobila blagoslov sv. očeta Janeza XXIII. za srečno zadnjo uro. In tako blizu ji je bila! Pokopal jo je njen dolgoletni spovednik in ji spregovoril v slovo besede o njenem značaju, vernem prepričanju in ljubečem materinem srcu ter jo prosil, naj pri Bogu še naprej prosi za svoje osirotele otroke.

Zahvalili smo se ji kot bivši cerkveni pevki in za njeno pomoč pri petju v Podrožici.

Še v tednu pred Božičem se je smrt oglašila v fari in odpoklicala Matičičevega očeta Franca Katnika. Dosegel je starost 85 let in po komaj 6 mesecih odšel za svojo ženo ter pustil sina Karla samega na domačiji v Srejah. Sreje, mala vas, iz katere je smrt odpeljala v tem letu kar 6 faranov.

Naj vsi v miru počivajo! Žalujočim naše sožalje!

Novost pri pogrebi je, da v bodoče ne bo treba v Rožek ali na Ledince po mrliški voz. Po dolgih letih si je občina le oskrbel svoj voz. Sicer ga je imela že prej in ga še ima, vendar je že doslužil. Odslovljen iz službe uživa svoj pokoj na farovškem skednju. Bil je pretežak in konji niso zmogli na strmi hrib po slabih poteh, ki vodijo na farno pokopališče. Novi mrliški voz je pripraven, s skrbjo ga je izdelal Uzmanov stric Anton Dersula in želel, naj bi bil krščen na ime Antona ... Morda se občinski možje odločijo še za gradnjo nove ceste k pokopališču. Bili bi jim hvaležni!

SMIHEL PRI PLIBERKU

»Ura je že, da od spanja vstanete ...« smo slišali začetkom adventa in res se je nekaj zganilo pri nas. Celotno fantje so postali bolj živahni. Prosvetno delo, nekdanj tako plodovito, je zopet zaživel. Lotili smo se priprave na igro »Domen«. G. kaplan Adamič so nas vzeli v roke in parkrat so prišli tudi še naš dobri znanec č. g. Vinko Zaletel iz Vogrčah in so nas dolgo v večer pestili in šlo je. Na naš običajni prosvetni dan, na Štefanovo, je tukajšnje kat. prosvetno društvo pri nabito polni dvorani podalo igro »Domen«.

Naša igralska skupina pa se s tem še ni zadovoljila. Hotela je ponesti ljubezen do naše besede še drugam. In tako so igro na Novo leto ponovili v farni dvorani v Vogrčah.

Na 3. jan., to se pravi na prvo nedeljo v novem letu, so pa naš oder obiskali naši vrli Selani. Mnogo lepega smo slišali že o selski farni mladini. Ni čuda, da je bila v tem pričakovanju Šerčerjeva dvorana do zadnjega prostora napolnjena. Med gledalci si videl tudi mnogo pliberške mladine. Selani so podali uvodoma lično igro »Kjer je ljubezen, tam je Bog«. Igralci so svoje vloge sijajno rešili. Čevljar Martin je igral tako živo in pristno, da smo mislili, da na odru ni igra, marveč se nam je zdelo, kot bi se tam odigral kos našega resničnega življenja. To pa še prav zato, ker nas je zadela vsebina naravnost v živo. Saj smo vsi okuženi od materialistične miselnosti in imamo oči zadržane, da prezremo naša srečavanja z Bogom v življenju. Kako čudovita je vendar ljubezen do bližnjega! Ta šele more narediti naše življenje toplo, ta nam vrne mir in zadovoljnost! S tem, pa tudi naslednjim nastopom so Selani pokazali svoje znanje in gre jim res vse naše priznanje!

Drugi del prireditve je bil povsem božičnega značaja. Sveti večer z božično skrivnostjo je šel v sliki in peti besedi mimo nas. Zastonj sta trkala Jožef in Marija na betlehemske domove, zastonj sta prosila. Mrzla, preračunana trdosrčnost ju je odbila. Čisto drugače preprosti pastirci, katerim se v njihovi revščini razodene po angelu vsa ljudomilost božja. Ta božična spevoigra nas je tudi zato globoko zgrabila, ker je nosila na sebi v noši, besedi in celotnem podajanju svojstvenost prikupljive rožanske-selske domačnosti.

Hvaležni smo selski farni mladini za

Č. g. Srienču v slovo

Iz šentlipške fare smo prejeli naslednjo pesem na čast ondodnemu bivšemu dušnemu pastirju, sedanjemu dekanu in župniku v Šmihelu.

V imenu vseh faranov se poslavljamo od Vas, mi sirote zapuščene, usmili se naj Jezus nas.

Kar tiho ste se odločili in nas pa same zapustili; ovčke zgubljene zdaj smo mi, ker naših duš pastirja več med nami ni.

Kar grešniki smo Vas žalili, to Vam Bog poplačal bo, mi pa se bomo spokorili, Vas pa nikoli pozabili.

Kot oče Vi ste nas učili moliti in častiti vse in tudi besedo mater'nega jezika, kar dolžnost je res velika.

Še sv. Filip v slovo Vam hoče dati zdaj roko, vseh daritev sv. maš naj bo v nebo vpijoči glas.

In še podružnik sv. Andrej kliče Vam tud' v slovo kar pri njem ste prenovili, naj plačilo večno bo.

V Šmihelu Vaš je zdaj novi dom, Vam tamkaj poje drugi zvon, mi pa v St. Lipšu bivamo in Vas nikoli ne pozabimo.

Naše prireditve

SELE

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu nad Pliberkom nastopi v nedeljo 24. jan. 1960 ob 2. uri popoldne v farni dvorani v Selah z igro

»DOMEN«.

SMIHEL PRI PLIBERKU

V nedeljo, dne 17. januarja, bo v Šmihelu v Šerčerjevi dvorani ob pol 3. uri popoldne

PROSLAVA ŠKOFA ROŽMANA

posvečena velikemu sinu šmihelske fare.

ŽELEZNA KAPLA

Slov. prosv. društvo »Danica« v St. Vidu v Podjuni priredi v nedeljo, dne 10. 1. 1960 ob 11. uri popoldan igro

»DOMEN«

v Železni Kapli.

Nato jo ponovi ob 3. uri popoldan pri Voglu v St. Primožu.

VABILO

NA BOŽIČNO PROSLAVO,

ki bo v nedeljo 10. januarja 1960: ob pol 3 pop. pri PUŠNIKU v LOČAH, ob 7 zvečer pri ADAMU v SVEČAH.

Igrajo in pojejo pevci iz Sel. Najprej boste videli ganljivo in globoko igro: Kjer ljubezen, tam Bog, nato gledali in poslušali kantato Slovenski božič. Navdušenje v St. Primožu in Šmihelu pretrelo nedeljo (3. jan.) je najboljšje priporočilo za to izredno prireditev.

njen prihod. Naj bi še prišla med nas in s svojimi nastopi oplemenitila le preveč materialistično miselnost tukajšnje fantovske mladine! Kakor smo tokrat bili veseli selske igralske in pevske skupine, ki jo duhovno vodi č. g. kaplan, tako bomo v nedeljo 17. januarja še z večjim veseljem pozdravili med nami v isti dvorani našega rojaka preč. g. selskega župnika Vautija. Kot ožji prijatelj pokojnega škofa Rožmana nam bo ob priliki za ta dan določene proslave mogel povedati marsikaj iz življenja tega največjega sina šmihelske fare. Naš g. župnik so na novo leto tudi podali s prižnice običajno letno bilanco, iz katere podajamo nekaj podatkov:

Krstov v fari je bilo 42, porok 14 in smrtnih slučajev 16. Iz tega je razvidno, da je ljudsko gibanje pozitivno, da še živimo in hočemo še tudi živeti naprej!

Kar se tiče smrtnih slučajev, je treba omeniti, da je smrt pri nas dalj časa mirovala, zato je pa tem bolj trdo zgrabila za koso ob koncu minulega leta.

21. dec. je umrl Hančev oče, g. Simon Hajnc. Nad štirideset let je delal v pivovarni Sorgendorf in je bil radi svoje pra-

(Dalje na 5. strani)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

vičnosti čislani in spoštovan. Kot zgledno veren mož je odšel lepo pripravljen v večnost. Naj počiva v miru! Vdovi, otrokom in nečakom izrekamo iskreno sožalje.

Ni se še zaprl grob za Hanjčevim očetom, ko je zatisnil 22. decembra zvečer svoje oči Feratov oče Florijan Kaiser. Rodil se je pri Kajžu v Rinkolah in je iz domače hiše sprejel s seboj v življenje dva velika zaklada: močno vero in živo narodno zavest. Ta dva bisera je nosil s srcem vse svoje življenje. Na Bistrici, kamor se je priženil, si je ustanovil družino, kateri je bil vedno dober oče. Leta 1942 je bil s svojo družino izseljen. V izseljeništvu si je nakopal tudi kal svoje bolezní — naduho. Dasi po telesu orjak, je tej bolezni podlegel, še komaj 64 let star. Iskal je še v Celovcu v bolnici zdravja, pa ga ni našel. Teden dni po svojem povratku je izdihnil. Pokojnik je bil dolgoletni cerkveni pevec. Radi svoje šegavosti je bil povsod priljubljen. Na bedenji dan pred Božičem smo ga ob obilni udeležbi ljudstva položili v družinski grob na šmihelskem pokopališču. V imenu izseljencev se je poslovil od pokojnega g. Lovro Potočnik. V govoru je pač proti prepričanju umrlega izrazil svoj dvom v posmrtno življenje s tem, da ga je ožigosal kot nauk »kaplanov in župnikov«. Ni čuda, da je tak glas neprijetno odjeknil med vernim ljudstvom. —

Komaj en dan pozneje na Božič popoldne pa smo v neposredni bližini Feratovega očeta položili v grob 81-letno Čikovo mater iz Breške vasi. Z njo je odšla v večnost dobra krščanska mamica, ki je znala v svojih otrocih prižigati luč sv. vere in gojiti ljubezen do materinske besede. Zadnja leta, ko so njene moči že pešale, je stala vsemu družinskemu dogajanju tem bolj krepko ob strani s svojo molitvijo. V življenju je bila pokojnica velika prijateljica duhovnikov in študentov. Njenega pogreba sta se udeležila tudi dva izvenfarna duhovnika, preč. g. župnik Posch in g. kaplan Skuk iz Dobrle vasi.

(Umrla je sestra škofa Rožmana)

Tudi novo leto smo pričeli s pogrebom: V sredo, 30. dec. je umrla v Dvoru blaga Frlinova mati, sestra pokojnega škofa Rožmana. »Brat škof« — tako so rekli g. župnik na grobu — je prišel nepričakovano hitro po svojo sestro, da jo vzame k sebi v večnost.

Frlinovo mamo, to tiho, preprosto in skromno ženo smo vsi poznali in čislali. Doma pri Pongracu v Dolinčicah, se je l. 1903 poročila k Frlinu v Dvor. Po svoji kremeniti zavednosti in močni veri je bila podobna svojemu bratu škofu Gregoriju. Ko ni mogla več opravljati svojih del, je pa zato še več molila. V molitvi in trpljenju je gorela in izgorela za svojo družino kot sveča na oltarju. V letih vojne strahote je bila tudi izseljena. Pri njeni ljubezni do domačije je bila zanjo to težka preizkušnja. — Pogreba se je udeležila tudi edina še živeča sestra blagopokojnega škofa — Liza, ki še kljub svojem 86 letom gošpodinji preč. g. Nandetu Babniku v Šmar-

jeti na Solnograškem. Grenki so dnevi, ko legajo k večnemu počitku naše najboljše matere in najkremenitejši možje. — Ali bo mladi rod vreden njih zapuščine in zmožen podobnih del za dom in za Boga? — Naj bi bila pokojna Frlinova mati in vsi ostali zgoraj omenjeni rajni seme, iz katerega bo vzklik zdrav, zavesten in veren mladi rod!

SELE

Po daljšem presledku smo se v nedeljo 27. decembra spet zbrali k gledališki predstavi. Prosvetno društvo je uprizorilo božični igrokaz »Kjer ljubezen, tam Bog«, ki ga je po povesti slavnega ruskega pisatelja Tolstoj dramatisiral Fran Milčinski. Sledila je spevoigra »Slovenski Božič«, delo komponista Matije Tomca. Občuteni solospjevi in ubrano zborna petje so nam božično razpoloženje še okrepili.

Nedavno je naša farna mladina uprizorila v Celovcu in Beljaku Calderonov misterij »Skrivnosti svete maše«. Žela je veliko priznanja. Videli bi ga pa radi tudi mi Selani, zato upravičeno pričakujemo, da nastopi s to predstavo tudi na domačem odru, če ne gre drugače, pa z manjšim številom nastopajočih oseb.

V preteklem letu je bilo v naši župniji rojenih 22 otrok, vsakega spola po 11; 18 zakonskih in 4 nezakonski; v domači cerkvi krščenih 15. Umrlo je 11 odraslih oseb. Smrt je žela največ v moških vrstah, ženi sta namreč umrli samo dve.

Poroke so bile le tri, in še med temi je en par prišel iz Železne Kaple. Ali je samski stan zdaj tako zelo prišel v veljavo ali pa ženitveni kandidati ne morejo dobiti nevest?

Nič čudal! Zadnje čase odhajajo selska dekleta v službo v deželno bolnico v Celovcu. Tam imajo dobro oskrbo in plačo, poleg tega pa mnogo prostega časa. To pa bolj vleče kakor trud in skrb v zakonu.

Zbiranje darov v sklad za zidanje nove cerkve se nadaljuje. Za Božič nas je presenetil prispevek neznanega dobrotnika iz Amerike. Zahvaljujemo se mu za njegov dar in ga prosimo, naj nam sporoči svoje ime in naslov.

DJEKŠE

(† Lesjakova mama)

Zadnjo nedeljo v starem letu ob petih zjutraj je umrla. Potem je ležala tri dni na mrtvaškem odru in v sredo, 30. decembra je bil pogreb.

Takega pogreba menda Djekše še niso videli. 620 pogrebnikov (tako pravijo tukaj žalujočim, ki gredo v mrtvaškem sprevodu) so našli. Od Lesjaka se je vil mrtvaški sprevod proti župnijski cerkvi na Djekšah. V vsem sprevodu se je molilo, zvonovi so zvonili rajnici v slovo. Trije duhovniki so šli pred krsto, nebroj vencev so nesli v sprevodu. In koga so pokopali? Lesjakovo mamo. Umrla je v svojem štiridesetem letu.

Z dvajsetimi leti je prišla na Djekše iz vobrske fare. To je bilo leta 1940. Malo manj ko dvajset let je živela s svojim možem Florejcem, pd. Lesjakom v srečnem zakonu. Lani je začela bolehati. V vigradi

Miklavževanje v Št. Jakobu

Miklavž nas je obiskal. Nastopil je v farni dvorani. Pohvalil je može, ki se brigajo za javna popravila, pohvalil tudi male in velike apostole dobrega tiska, naših listov in Mohorjevihi knjig. Žal, da ni zapazil, da imamo še vedno isto skromno dvorano. Naj bi nam dal namig in nalogo za leto 1960, da si oskrbimo fari primeren farni dom!

Posamezne družine po vaseh pa je obiskal na predvečer svojega godu, in sicer kar v deseterih pojavah, da je hitreje opravil svoje delo. Saj so ponekod že itak težko čakali na njegov prihod, pouk, opomin in — darilo. Angelci so ga spremljali. Le ponekod se je prikradel — nepovabljen — še ta in oni škrt! Nismo ga pogrešali in nas ni dosti motil, ker se mu je mudilo v dve gostilni, kjer so priredili »Teufels—pardon—Nikolo—Kränzchen« z godbo in plesom, če tudi v svetem adventu, a kaj zato... Le ni vseeno, kdo izrabi ali zlorabi te »epe verske šege in običaje, polne vzgojne modrosti.

Po daljšem odmoru so igralci napovedali odrsko prireditev. Popoldne in zvečer smo napolnili farno dvorano in s pritajenim dihom napeto sledili prizorom igre »Vrni-

starega leta, ki smo ga ravnokar končali, je bila v bolnici. A zdravje se ji ni vrnilo. Potem so vse poskusili, da bi ozdravela. Vse zastoj. Moči so ji vedno bolj pojemale in v nedeljo pred novim letom je umrla, dobro pripravljena na smrt. Mnogo je trpela v svoji težki bolezni. Razumljiva je žalost moža in otrok in drugih sorodnikov.

Veličasten je bil pogreb. A najlepše in najganljivejše je bilo, ko so pri sv. maši pred pogrebom mož rajnice in vsi otroci poklekali k obhajilni mizi in prejeli sv. obhajilo — najboljše in najuspešnejše tolažilo v globoki žalosti.

Dva pevska zbora sta pela rajnici v slovo.

Prezgodaj po človeški sodbi je umrla. Tako rada bi bila živela še vsaj par let. A božje misli niso naše misli. Bog je odločil drugače in človeku ne preostane drugega, kakor da se ukloni božji volji. On, ki je poslal smrt, bo znal tudi žalujoče tolažiti.

Za konec še pesem, ki tako lepo izraža žalost za umrlim:

Sestrica sestrici

Na grob me vleče nazaj, nazaj, nazaj, kjer ti ležiš.

Da bi ti slišala slavce, škrajance, kako pojo!

Da bi ti videla lilije, nageljne, kako cveto!

Naj še tako pojo, naj še tako cveto, grob tvoj je tih in nem!

Zima bo minila, ptice bodo zopet pele in rožice cvetele, a rajna Lesjakova mama bo spala v grobu. Šele glas trobente sodnega dneva jo bo zopet predramil.

Žalujočim naše sožalje, rajnica pa naj počiva v miru!

GLOBASNICA

(Obisk sv. Miklavža)

Malo pozni smo z našim poročilom, smo pač pustili drugim prednost. Povedati vam pa le moramo, s kakšnim veseljem smo se pripravljali na prihod velikega prijatelja otrok sv. Miklavža.

Naši vrli in pridni društveniki so nam z lepo opereto pripravili mnogo veselja. Ko je med nas v spremstvu nebeških angelov ter krdela peklenščkov prispel sv. Miklavž, je zastrmelo radostnih lic staro in mlado, ki je do zadnjega kotička napolnilo šoštarjevo dvorano. Njih lepo ubrano petje, rajanje, mogočno doneči glas Luciferja (Blaž Kordež) in pristrčne, včasih tudi grajajoče besede sv. Miklavža (Pavel Rožman) so nam še vedno v toplem spominu. Da je vse tako lepo uspelo, se moramo posebno zahvaliti neutrudnemu pevovodju g. Hermanu Karišu in njegovi ženi Marici.

(Divji merjasec »v gosté«)

Zimo imamo in zima je čas kolin. Koline tukaj, koline tam, tako se je tudi lovski družini zljubilo dobre pečenke in klobasic. Kakšno naključje: čez mejo jo primaha kar brez potnega lista divji merjasec in obišče enega ter drugega kmeta. Malo je preoral krompirjeva polja, hoteč pogledati, če so kje za njega še pustili kaj »koroške ropice«.

Ko so lovci slišali o tem obisku, hajd na lov za njim! Več tednov je strašil po naših poljih in gozdovih, dokler ga v Slovenjah v Laznikovem lovišču ni dohitela krogla iz puške pogumnega lovca g. Blaža Kordeža. Bilo je to 30. dec. minulega leta ob 4. uri zjutraj. Kakšno veselje med lovci in kakšna senzacija v Globasnici, ko so pripeljali črno zver in jo pri mesarju razstavili! Sline so se nam cedile ob misli na dobro pečenko. Morda se nas lovci usmiliijo?

BRNCA

(Pogreb Gobrnovega očeta)

V veličastnem sprevodu, kakršnega ima Brnca le malokdaj priliko videti, so sorodniki, prijatelji in znanci od blizu in daleč na Silvestrovo popoldan spremili k zadnjemu počitku rajnega Gobrnovega očeta. Bil je znan basist brnškega pevskega zbora, ki je pred 30 leti zaslovel po vsem slovenskem ozemlju. Le malo je še teh pevcev od nekdanj pri življenju. Ti pa, ki so še med nami, so pomlajeni z novimi močmi pod vodstvom g. Kropivnika prišli, da mu zapojejo v slovo. Do solz ganjena je stala

večstoglava množica ob odprtem grobu, ko so mu zapeli: Kje je tisti pevec. Umolknil je. Njegovega globokega basa ne bomo več slišali.

Potem, ko so č. g. župnik opravili pogrebne obrede, se je od rajnega v imenu pevcev poslovil še g. France Mertel. Naslikal ga je kot starega, izkušenega organizatorja pevskega zbora, ki je mlajše »učil odpirati usta«. Poslovil se je od njega s šopkom lepih rdečih nagljev, katere je rajni, kot slovenski fant in mož vse svoje življenje tako zelo ljubil. Naj počiva v miru!

CELOVEC

(† Adam Kaiser)

Po večmesečnem bolehanju je v nedeljo, 13. decembra t. l., umrl znani in priljubljeni urarski mojster Adam Kaiser, star šele 46 let.

Pokojni je bil doma iz Banata, a je po vojni moral zapustiti domovino in se je naselil tu v Celovcu. Najprej je bil zaposlen kot urarski pomočnik, kmalu pa je s svojo marljivostjo in podjetnostjo prišel do lastnega obrtnega lokala (zraven Narodne banke) in je s svojim solidnim delom in uslužnostjo postal znan zlasti po južnem delu Koroške.

Pogreb pokojnika je bil v petek, 18. decembra, na celovškem osrednjem pokopališču (Annabichl).

Naj počiva v miru! Svojem iskreno sožalje!

ŽELINJE

Zelo dolgo se nismo več oglasili v »Tedniku« in ta ali oni se utegne spraševati, če sploh še živimo. Da je temu tako, naj pričajo naslednje vrstice.

Poglejmo najprej, kaj je novega po naših družinah!

K Harniku v Rutah je kmalu v začetku leta prišel tretji otrok, ki nosi ime našega cerkvenega patrona Frančiška. Sredi leta je prišla štorclja še enkrat v Rute ter pustila pri pd. Klobasu četrtega otroka — deklico. Pa kakor da se ji v sončnih Rutah prav posebno dopade, se je oglasila še pri pd. Pvacu in pustila družini Plaznekar petega otroka. Naj živijo sončne Rute!

Da se pa ne zameri »Polancem«, je obiskala tudi Štriholče, kjer je med drugim pri pd. Havžarju zelo razveselila mlada zakonca s prvim otrokom — deklico. Izumrli torej še ne bomo! Samo, da nam ne bi kradli naše mladine v šoli, kjer se žalibog delajo nepotrebne težave v zvezi s slovenskim poukom.

Ko pa že pišemo o šoli, naj omenimo, da smo dobili z novim šolskim letom tudi novo učiteljico, gdč. Reziko Morak. Doma je iz ugledne družine v Št. Petru na Vašinjah. Želimo ji obilo uspeha pri njenem vzgojnem delu.

S prvim avgustom je bil nameščen za kaplana v Železni Kapli naš lanskeletni novomašnik preč. g. Leopold Kassl. Vsi se še spominjamo nekulturnih in nesramnih dejanj »nemških kulturonošcev« v noči pred novo mašo, ko niso odstranili samo slovenskih napisov, temveč so se znašli tudi nad drugimi okrasili, ki naj bi služila povišanju slovesnosti. S tem dejanjem ni bil prizadet samo preč. g. novomašnik kot Slovenec, marveč je bil to udarec proti duhovništvu sploh in preko njega našemu vernemu ljudstvu. Seveda tudi v tem primeru »neznanih storilcev« niso našli... Preč. g. Poldeju pa želimo na poti duhovništva to, kar pravi novomašna pesem: Kjer boš v svoji službi hodil, Bog Ti svojo milost daj...!

Pa še eno cerkveno novico moremo poročati. Naš dosedanji preč. g. Janez Stefan so bili instalirani za župnika v Šmarjeti pri Velikovu, katere podružna cerkev so Želinje. S prvim oktobrom torej, je naša fara po petih letih, odkar so se preselili preč. g. Brumnik v Kotmaro ves, zopet dobila župnika. Zadnja leta je bila samo provizorično zasedena. Morebiti smemo preč. g. župnika, ki so se odločili, da ostanejo med nami, opozoriti na nekatere zadeve.

V prvi vrsti želimo, da bi bila naša domača slovenska beseda primerno upoštevana pri bogoslužju, kar se bo z dobro voljo prav lahko dalo doseči. Isto velja tudi za petje, prav posebno za mladinski pevski zbor. Cerkevno petje naj služi zgolj v božjo čast in naj otroke navaja k bogočastju, razume se, da v maternem jeziku, kajti pred Bogom so vsi jeziki enaki in vsi narodi smo po njegovi volji prešli lastno

(Dalje na 8. str.)

Dober zgled

Najpreprostejši in za vsakega moralno zrelega katoličana je apostolat dobrega zgleda najlažje dostopen način katoliškega udejstvovanja. Saj prav zgled lahko imenujemo živo zagovarjanje krščanstva.

Če naša okolica na nas opazi, da se pravi biti katoličan prav toliko, kakor živeti višje, bogatejše, srečnejše življenje, tedaj bo naša okolica nehote čutila tiho, privlačno silo, da se takega življenja tudi sama oklene. Vedeti pa moramo, da taka magnetična sila izhaja le iz človeka, ki je katoličanstvo v sebi vtelesil na najidealnejši in najprikupljivejši način.

Ni nam treba z moralne strani osvetljevati še posebej, koga smatramo za idealnega posestnika, učitelja, delavca, zdravnika, voditelja itd. Vsakdo si sam pripravi odgovor: To je v vseh naštetih poklicnih vejah tisti človek, ki svojo stvar temeljito razume in v vsakem trenutku uporablja svojo najboljšo moč, da svoje delo izvrši tako dobro in dovršeno, koliko le more.

Pa to še ne zadošča za apostolat zgleda. Pridejati je treba še oni svojski dih katoličanstva, ki vsemu delu da čisto svojski pečat. Ta dih katoličanstva pa sestoji iz množine drobnih, a jasnih stvari: v vestnem udeleževanju javne božje službe in prejetju sv. zakramentov, v jasnem pronicanju celotnega življenja s temeljnimi nauki katolicizma, predvsem ljubezni do bližnjega; v zavesti odgovornosti za svoje, uslužbenec, prijatelj in tovariš; v doslednem odklanjanju vseh neplemenitih motivov za svoje delo, kakor sebičnost, napuh, navideznost; v neprisiljeni, a ljubeči skrbi za druge; v ljubeznivem prenašanju tujih slabosti, trdot in napak.

Komur poleg tega še sije iz oči ona milina, ki je je notranjost polna, komur še njegova dobrota, iz notranjosti prihajajoča, spremlja njegova dela, komur še ljubeča beseda, še neizgovorjena, izzveni v tiho vabilo duše: »Tebe iščem za Boga,« ta bo kakor Peter »duše lovil« za Boga, četudi nima zakramentalnega mašniškega posvečenja.

Druga pot katoliškega udejstvovanja je apostolat besede.

Ali smem staviti par vprašanj, tebi, tebi in tebi? — Da? Ali veš morda za človeka, ki mu skrivna bol razjeda življenjsko moč? Ali veš za drugega, ki neodločen stoji na križpotu življenja? Ali veš za tretjega, ki je začel k ljudem, kamor ne spada? Ali veš zopet za drugega, ki začelja živeti življenje izgubljenega sina? Ali veš za človeka, ki mu je življenje iztrgalo vero iz srca? Ali poznaš osebo, ki je zakopala svoj talent in se ne briga zanj? Ali ne slišiš in vidiš, kje vsepovsod je potrebna pomoč?

Ali mar ne slišiš, kako mati, tvoja mati prosi: »Zagovarjaj me vendar, moj otrok, in potegni se za moje pravice!« Mati Cerkev je to, v katero se zaganjajo sovražniki. In ti molčiš?

Zakaj molčiš, ko te tvoja darovitost usposablja, da z besedo in s peresom lahko zavrneš predrzne napade na tvoje najsvetejše? Zakaj sedi doma in razmišljaš, ko te javnost nujno potrebuje? Zakaj ne greš in neseš pomoči vsem, ki jo potrebujejo? Le pomoči besede je treba in ti molčiš?

Mimo neustrašenih oseb, takih, ki so od vsega početka spremljale Cerkev v bojih in zmagah, tudi današnja doba ne bo mogla. Ali naj samo gledamo boje, ali naj ne izvajamo tudi zmag?

Izredno bister mladenič

Znamenita harvardska univerza v Združenih državah, ki gre že v 323. leto obstoja, ima menda najmlajšega študenta med vsemi vseučilišči na svetu.

To je štirinajstletni Fred Safier, čudežni otrok iz Kalifornije. Brucovstvo ima že za seboj, zdaj je že drugo leto redni visokošolec.

Fant je dejansko izreden pojav. 22 mesecev star je že znal na pamet abecedo, s štirimi leti ni bral le mladinskih knjig, temveč tudi Homerja.

Svoje sošolce je v znanju prehiteval tako rekoč bliskovito, da so bili njegovi učitelji primorani prilagajati učni načrt njegovim sposobnostim.

Tako se je dečkov mladostni sen, da bi smel študirati na harvardski univerzi, uresničil izredno zgodaj. Fant se je seveda posvetil atomski znanosti.

Zvesti zemlji

Vsak, ki mu je bilo usojeno, da se je moral ločiti od svoje rojstne hiše, od rodne grude, si zopet in zopet želi nazaj na travnike, k potoku ob gozdu, na snežene poljane in trate, kjer je preživel prva otroška leta. Je to sila, ki nas veže na domačo grudo, na zemljo, ki daje kmečke-mu človeku veselje do življenja, ga prežvlja in zahteva zato od njega tudi njegovih telesnih in duševnih sil. To je usodna povezanost našega kmeta z zemljo, ona ljubezen do zemlje, ki se je rodila, ko je v potu svojega obraza hodil za plugom in obračal brazde, in se utrjevala, ko je ob komaj se zaznavajočem dnevu ostril koso na travniku, ko je pod srpom žanjice padalo klasje v snope in se je družina v poznem večeru vračala v svoj dom. Zemlja mu je dala svoj obraz, s trdim delom si je izklesal svoj načaj. Zato je miselnost kmetijskega človeka ukoreninjena v vsem okolju, v katerem živi. Spoznati moramo, da je zemlja oni pravi vir zdravega življenja, ki ga človek zamašča in išče v navidezni udobnosti meščanskega življenja in drugih pridobitvah modernega sveta. Saj danes je tudi že meščan — vsaj mlajši rod — prišel od tega spoznanja, zato beži v naravo, da si poišče tam miru, veselja in odkritosti, ki je meščansko življenje tako malo pozna.

Zato pač prinese beg s kmetov največkrat veliko razočaranja kmetiskim fantom in dekletom, ko se podajajo v mesta in industrijske kraje iskat si kruha. Včasih je to sila razmer, le prepogosto pa težnja za udobnejšim življenjem, po navidezni dobrinah, ki jih nudi mesto. Posledice tega pa nikdar ne izostanejo. Marsikom se odkrije lepota kmetijskega dela in spoznanje, da je biti kosec ali žanjica, orač in sejalec več kot opravljati samo to ročno delo, da je to tvoje delo vedno in znova združeno z dogajanjem zemlje, ki naj rodi nove sadove.

Moderna prometna sredstva so skrajšala razdalje mest in vasi, industrijskih krajev

s podeželjem, časopisje si osvaja vedno bolj pota tudi v najoddaljenejši vasi do zadnjih hribovskih bajt, razočarana dekleta in fantje se vračajo z mestnih poti na svoje domove, vse to pa utrinja pot dotoku meščanske miselnosti, vplivu mestnega življenja na kmetško ljudstvo. To je zlo za naš kmetški stan, ki ubija njegovo samoniklost, šege in navade, pospešuje propad kmetške kulture. — Ta vpliv pomeščanjenja pa se ne kaže samo v zunanosti, temveč sega globoko v življenje kmetškega stanu, v družino, cerkev in šolo. Družina, ki je bila nekdanj trdno povezana celica v zgradbi družbe, zmožna tudi popolnoma samostojnega gospodarskega življenja, je danes prepogosto tako rahlo notranje zgrajena, da jo more porušiti že majhen potres, bodisi gospodarski ali duševni.

Meščanska svobodomiselnost je razmaja kmetško ljudstvo in marsikdo, ker hoče biti napreden, ne hodi v cerkev in ostaja doma, čeprav ne ve zakaj.

Sola prepogosto misli, da je dosegla svoj cilj, ako znajo otroci računati, pisati in brati, kadar izstopijo iz nje. Kje je vse drugo, smisel življenja, pravo gospodarstvo, zavednost svojega stanu, zavest dolžnosti dela, dolžnost do bližnjega in do skupnosti? Vse to ostaja ob strani in je prepuščeno otrokom samim, ako jim je dano, da pridejo kdaj do spoznanja.

Meščanskemu vplivu bomo zaprli pot edino s spoznanjem, da je pogoj zdravega življenja ohranitev samobitnosti stanu. Vsak pa mora biti ponosen, da je kmetški sin ali kmetška hči, da jo je rodila slovenska mati, ki ji je dala z življenjem tudi ljubezen do domače zemlje in kmetškega stanu. Potem nam bo lažje premagati težave sedanjega časa, ko se bije vedno hujši boj na gospodarskem in duhovnem polju, boj, ki nam nalaga dolžnost ohraniti svojo gospodarsko samostojnost, varovati rodno zemljo, varovati našo narodnost, vero in našo prosveto.

Njena bolečina

Tiho sta sedeli v polmračni sobi na divanu. Iz rdeče lučke pri jasicah so nemirno trepetale sence, dolgi skrivnostni prsti so se stegovali po stropu, po vsej sobi, kot bi skušali poseči v nihanje teh mladih dveh duš...

Sonja je držala prst v Sardenkovih »Dekliških pesmih«, kakor bi hotela vsak čas čitati, kjer je prej nehala, Matildi pa je počivalo v naročju pletenje, ne da bi se ga dotaknile nocoj njene sicer vedno kaj koristnega snujoče roke. Ljubili sta te lepe trenutke, ko sta po večerji še malo posedeli in pokramljali, saj tedaj sta začutili, da utriplje v njiju še neko drugo življenje, kot ga živita dan za dnem v zatohli šolski sobi, ko ubijata v glave svojih ljubih nagajivcev najpotrebnejšo učenost. Lepo jima je bilo posebno nocoj, misli so brez besed vasovale med seboj in v dušah so jima še živo brneli spomini na pretekli Božič.

»Kaj premišljuješ, Sonja,« je zaupljivo zašepetala v molk Matilda, kot bi se bala zmotiti prijateljico, ki je široko odprtihi oči strmela bogvekam.

»Na nekoga mislim...«

Matilda je na pol začudeno, na pol neverjetno pogledala Sonjo, ki sanja z odprtimi očmi. Vendar je razumela napovedano skrivnost, kot bi jo že davno slutila: »Joj, kako smo res dekleta že enake! Moramo imeti nekoga, komur posvečamo svoja najtoplejša čustva, komur utripljejo naše najtišje misli in hrepenenja, ki jim ne vemo cilja, kajti — prebridenka bi bila sicer samota v našem srcu...« Zmanjkalo ji je besed, morda so jo premagali spomini, bogve... Da bi obrnila pogovor v pravo smer, je vprašala:

»Se ljubita?«

Sonja je nalahno zardela in ni vedela, kako bi odgovorila. Zares, saj niti sama ne

ve, kako je z njo. Nešteto krat si je že preiskovala čustva, stiskala si mozgane: ga li ljubi, jo misel nanj osrečuje? Stikala je po povestih in romanih, se v nemala s toplimi verzi — joj, nič one sladkosti, nič tihe sreče, nič one čudne sile, ki je pripravljena za ljubljene vse pretrpeti, vse žrtvovati, ni mogla najti v sebi! Komaj, komaj malo spoštovanja jo veže nanj. Počasi je dejala Matildi:

»Zdi se mi, da me on ljubi.«

A ti? Je lep?« je bila sentimentalna Matilda.

»Lep? Obraz bi še bil, četudi ni izrazit, kot bi jaz želela, postava — hm —« Skoraj žal je bilo Sonji odkritosrčne besede.

»Je velik, vitek?« ni odnehala Matilda.

»Bolj majhen, čokat,« je iztisnila Sonja. Bolj z veseljem bi zaupala prijateljici: velik je, vitek, globoke modre oči ima, ko draste črne lase, prav tak je, kot sem si svojega dragega zamislila v sanjah...

»Je pa morda tem bolj duhovit,« je skušala popraviti Matilda, ko je videla skelečo muko v Sonjinih očeh.

»Duhovitosti sem zaman iskala v njegovih pogovorih, še manj sem je mogla zaslediti v njegovih pismih,« — se je utrvalo iz srca Sonji.

»Čemu pa se potem mučiš z mislimi nanj?« je v prijateljski ogorčenosti zaklicala Matilda.

»Zaročila sem se z njim,« je udarila naravnost Sonja. Z nekakim ponosom je po udarila te besede, ko je zatrla v sebi vsa nežnejša čustva, češ: pa le nisem ena izmed tistih, za katere nima nihče resnega zanimanja.

»Pa si dobro premislila, Sonja moja?« se je raztožilo Matildi.

»Hm, staršem je všeč in ponosni so na mojo zaroko. Saj je odvetnik, precej premožen in nekateri ga zelo cenijo, dasi

hudobni jeziki šušljajo, da je preveč rad v ženski družbi... Pa to je sama zavist! Odvetnikove gospe so pa le najbolj gosposke v našem mestu,« je naivno samozvestno kljubovala Sonja. »Ti ne veš, kako mi je marsikatera naduta, mis' nevoščljiva!«

»Sonja! Sonja! Kakor otrok si, ki mu pokažejo drago igračo. Nima je toliko rad, kot ima veselje ponašati se z njo pred drugimi otroki.«

»Morda imaš prav,« je v zadregi priznala Sonja. »Toda sedaj ne morem več razdreti. Vsi ljudje že govorijo in starši ne bi prenesli zasmehovalnih opazk svojih znancev.«

»Ah, kaj! To se vse pozabi. Zakon pa je nerazdružljiva zveza in ti se boš kesala svoje nepremišljenosti vse življenje, če ne boš srečna, če ne boš trajno mogla osrečevati tistih, ki bodo odslej najtesneje tvoji.«

»Bo že kako Bog dal,« se je tolažila Sonja, ki je bila že vsa zbegnana.

»In tvoje zdravje, Sonja?« je prihranila vestna Matilda najvažnejši ugovor za nazadnje. Saj veš, kaj ti je dejal zdravnik!«

»Vem in to me tudi skrbi. Toda teta je rekla, da bom v zakonu morda bolj zdrava...«

»Ah, ne verjemi! Veš, da so eden glavnih namenov zakona otroci. Sedaj, ko trpiš sama, je dosti velik križ, potem vas bo trpelo več in morda po tvoji krivdi — o, potem bo križ vedno več in preveč,« je bila že skoraj kruta Matilda v svoji dobrohotnosti. »Vendar,« je nadaljevala čez nekaj časa, »kakor veš, pa naredi. Jaz ti želim vsro srečo —«. Iskreno je objela prijateljico krog vratu in solze so ji kar same kapale iz oči. Tudi Sonji je bilo tako tesno pri srcu, da se je naglo poslovila in odšla: naj ne vidi nihče, tudi njena najboljša prijateljica ne, kako ji je razdvojeno srce...

Zunaj je bila jasna mesečna noč. V dalji so blesteli snežni vrhovi gora, pod njimi je ležala lahna bela meglica. Veličastno je vplivala ta otožnolepa tišina krog božičnega večera na Sonjino razbolelo dušo. Nepremagljivo hrepenenje po nečem nedoseženem, komaj v sanjah slutenem, jo je vso prevzelo. Z mogočno silo jo je vleklo nekam daleč, bogve kam, samo proč od skrbi teh zadnjih dni, ki so jo naskočile tako nenadoma. Samo proč, da je ne najde on, ki —

Hitela je v svojo sobico in burno zaklenila za seboj.

»Moj Bog, moram li res sprejeti ta bridki križ na svoje rame, je li res to Tvoja volja?« je obupno proseče klicala uboga deklica v gluhi samotni molk. Hotela je napisati par odločnih besed, hotela je dobiti nazaj izgubljeni mir — pa ni imela toliko moči...

Čez tri tedne je prejela Matilda od Sonje tiskano poročno obvestilo. Menda se ne bi bolj prestrašila, če bi dobila poročilo o njeni smrti...

Čez dve leti... Matilda je bila prestavljena v kraj, dve uri oddaljen od mesteca, kjer je živela samotno življenje njena bivša prijateljica Sonja. Prav za Božič se je namenila, da jo obišče. Burno ji je utripalo srce, ko je stopala po stopnicah do njenega stanovanja: Bog ve, kakšna je Sonja kot gospa odvetnikova, je li srečna v stanu, za katerega ni kazala posebne veselja ne zmožnosti. Kakšen je neki z njo njen mož, ki je baje ni vzel iz gole nesebične ljubezni...?

Pozvonila je. Služkinja je prišla odpirat. Vprašala jo je, če je gospa doma in glas ji je drhtel. Nenadoma so se odprla vrata in pred osuplo Matildo je stala Sonja, ne nekdanja Sonja, komaj njena senca... Vzklik začudenja je obema zamrl na ustnicah. Nemo je stegnila Sonja roko, češ, naj vstopi. Stanovanje je napravilo na Matildo dokaj skromen vtis.

»Si vendar prišla enkrat k meni, Matilda,« ji je Sonja stisnila roko. »Sediva na divan in povejva si katero kot nekdanj, v onih nepozabnih časih prostosti in tihe sreče.«

»Kje pa imaš moža?« je skoraj plaho vprašala Matilda.

»O, bogve kje hodi in kdaj pride,« je s pridržano muko iztisnila iz sebe Sonja.

»Dolgo je že tega, kar sem dobila zadnje pismo od tebe,« je skušala obrniti Matilda pogovor drugam. Menda je zaslutela, da razmerje med Sonjo in njenim možem ni baš zavidanja vredno. »Zdi se mi, da je

(Nadaljevanje na 8. strani)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Karel

Rojšek:

Zasigurana stava

Iz cerkve se je vsula gruča vernikov, in obstala za cerkvenim obzidjem, kjer je na vzvišenem prostoru, stal občinski sluga, in s povzdignjenim glasom počasi izgovarjal besedo za besedo: Okrajno glavarstvo naznanja...

»Saj ni nič novega Laznik,« ga je pocukal za rokav Drobež, kmet iz sosednje vasi, »pojdi, spijema vsak en štampert takratkega.«

»Imaš prav Drobež, saj če bo kaj važnega, mi itak potem Tonče pove,« je potrdil Laznik.

Odšla sta preko mostička na ono stran, kjer toči dobro, včasih pa tudi slabo kapljico, kakor se pač narajma, oštr Poglajen, pri katerem sta imela naša dva znanca, in še več drugih spravljene konje v hlevu in »paruče« (kolesne) pod »napšem« (napušč). Oba sta bila trdna kmeta, Laznik velik in močan pri 60-tih letih, Drobež malo, manjši, istih let, za spoznanje bolj petičen in tudi jezika bolj ostrega.

Ogledala sta si paruče drugih in potem obstala pri svojih. Drobež je z zadovoljstvom gledal svojega, še ni dolgo kar ga je kupil, lepe denarje je veljal, nič ne stri saj je bil prejšnje leto z izkupičkom iz prodaje hmelja zadovoljen, in temu primereno se je on tudi vozil ob nedeljah k maši. Mogočno je sedela njegova boljša polovica ob njem, češ kdo ima še takšnega? Laznik je gledal sedaj svojega obrabljenega, ki je seveda bil tudi starejši, sedaj zopet Drobeževega, ki se je v svoji novi obleki lepo svetlikal: »Če Bog da letos dober pridelek in temu primerno ceno, bom tudi jaz kupil nekaj tvojemu podobnega.«

»Škoda takega težkega paruča za tvoj klanec, ker moraš potem kljuseti tudi zamenjati,« je vsekaj Drobež.

»Dosti težji tudi tvoj ni,« je butnil Laznik.

»Toliko, da ga ti samotež po svojem klancu ne spraviš na vrh, in če ga, je lahko s tisto minuto tvoj!«

Nič ni rekel na to Laznik, ker je v istem hipu stopil njegov Tonče na dvor z napreženo kobilu in jo postavil pred paruč.

Tudi Drobež je napregel, saj ga je žena že čakala na cesti.

»Prideš popoldne k Cenu?« je še izustil in zavil na cesto. Laznikova kobila je bila tudi s paručem vred v letih in ni mogla držati teka z Drobeževo. Saj bi kupil konjiča in paruč, toda vsega naenkrat vendar ne more. Pred leti je štel lepe denarce, ko se mu je omožila prva hči, in sedaj vse kaže, da se mu bo za predpust že tudi druga in to vse stane, če pa ne da dostojnega deleža, potem se raznese po celem okolišju, češ paruča in konja si je kupil, hčeri pa ne more šteti dostojne dote. Škoda takšne-

ga paruča za tvoj klanec, mu jo je bil zagodel Drobež!

Čakaj bahač, bomo videli, če prenese moj klanec tvoj paruč. — V levem kotu ustnic mu je zaigral nasmeh. Sin je po strani ogledoval očeta, ko je zavil z državne na stransko cesto, ki pelje k njegovemu domu. Četrtr ure pred domom je bil klanec, ob katerem se je bil obregnil Drobež. Tu je velel sinu naj ustavi. »Tako Tonče, izprezi kobilu!«

Sin ga postrani pogleda in se ne gane. »No kaj sem rekel, izprezi kobilu, sicer jo bom jaz!«

Tonče je izstopil in začel izpregati ter pri tem skrivaj opazoval očeta, da bi razbral z njegovega obraza, če se mu ni eno kolesce v glavi preveč zavrtelo. Starec je slekel suknjič in ga s klobukom vred dal sinu. »Tako, pojdi s kobilu domov, jaz pridem s paručem! Poskusiti moram koliko moči je še v meni, potem pokažem Drobežu, da so Lazniki iz čvrstega lesa in da se ne ustrašijo takšnih klancev, saj so že drugačne prevozili.«

Sin ga je nekaj časa gledal in preudarjal, če ne bi bilo dobro skočiti po zdravniška, ker se mu je le preneumno zdelo, on, 24-letni fant, bo vodil kobilu, njegov oče, 60-letni mož, bo pa vlekel to staro škatlo v klanec.

»Nič me ne glej Tonče, sem čisto pri pameti, samo poskusil bom, koliko časa ra-

VALENTIN POLANŠEK:

Ogljar Ožbej

Vražarstvo, čarodejstvo in podobne krivoverske razvade so se bile svojčas razbohotile po vsej župniji kakor bujni plevel po zanemarjenih vrtovih.

Tedaj je nastopil ogljar Ožbej. Kod se je vzel, ni nihče prav vedel. Sprva je samotaril v skoraj puščavniškem življenju v sajasti kolibi na Velikem kopišču. Ko pa je spoznal to po praznoverju zaslepljeno in zaradi lastne neumnosti trpeče ljudstvo, se je lotil dela: prosvetljevanja blodečih!

S pojasnjevanjem, z zasmehovanjem, dokazovanjem pa ni prišel daleč. Ni mogel pokazati rešilnega izhoda iz teh zakotnih zmot, pač pa je marsikdo vsaj »zaslutil« žarek osvobodujoče svetlobe v tesni temoti.

Pa je prijel ogljar Ožbej stvar z druge, nasprotni strani!

Nalašč se je delal, kakor da se je »spreobrnul«, se zanimal za vse bedarije in tudi sodeloval pri vseh čarovnijah in vražarijah. Pride čas, pa bom vsako neumnost razgalil, se je namenil. S svojo živahno domisljijo pa je še dodatno ustvarjal nove

bim, da pripeljem to kareto na vrh klanca!«

Stari je zagrabil z eno roko oje, z drugo pa vago, ter potegnil. Nihče bi mu ne prisodil, da bo pri teh letih to kareto tako lahko pripeljal v 10 minutah čez 200 metrov dolgi klanec. Samo dvakrat si je oddahnil in ker se na vrhu ni izplačalo napregati, ga je seveda še nadaljnjih 100 metrov do hiše potegnil igranje.

Tako, Drobež, če boš popoldne še teh misli kot si bil zjutraj, bo najbrž tvoj paruč zvečer že stal kot moja lastnina v moji lopi. Tistih 50 ali 60 kg, ki jih ima njegov več, bo potegnilo vino. Šel je v klet, steklenico je postavil pod pipo, da je prijetno curljalo v njo. Napolnjeno je odnesel v družinsko sobo na mizo, na katero je istčasno prinesla dobro kosilo hčerka Lojzka. (Žena mu je umrla v najboljših letih.) Do polovice natočeni kozarček žganja je spil pred kosilom, ker je bil poten od vožnje, da se ne prehladi. Po izdatnem kosilu se je proti navadi vlegel in spal do treh. Sin pa je takoj po kosilu zavil z doma, saj nedelja je njegov dan. Stari se je po prespanih dveh urah napravil in naročil hčeri: »Če me do šestih ne bo, dan živini krme,« in že je izginil za klancem.

Tam je še vse dobro preudaril, brnil tu in tam kamen, ki je preveč gledal iz cestišča, nekatere celo z roko izruval, da mu ne bo križev pot pretežak, če se Drobež spusti tako daleč. V malem potočku si je umil roke in zavil na levo po stranski poti k Cenu.

(Dalje prihodnjič)

»duhove«, »prikazni« in »strahove«. Navsezadnje je bilo tako daleč, da je bil ogljar Ožbej sam pri ljudeh najbolj priznani vražar in čarodej.

No, kar prav! si je dejal možakar, zdaj jim bom pa kar po vrsti odpiral zaslepljene oči.

Kmetici, ki je trdila, da ji neki čarodej nagaja pri pinji, češ ne more več zmesti, je ogljar rekel:

»Vse skupaj pobaši in zadensko hodi po gorici. Kdor te prvi sreča, tisti je!« Ko gospodinja to naredi, se ji zakadi hud kozel v hrbet. Misleč, da jo že vrag baše na roge, je nezavestna padla ter sebe in smrdljivo žival oblila s smetano. Ogljar, ki je bil spet pri roki, je kmalu spravil vse v red. Kmetica pa se je jezila, češ vsa čarovnija je koj oslarija. Ogljar Ožbej je bil vesel tega spoznanja. Od takrat je tudi pri tej hiši zgubilo praznoverje svojo slepečo, strahujočo moč.

Tako je šlo dalje. Enim je pravil sre-

čo iz dlani in jih potem ugnal v kozji rog, drugim je iz sanjavca natvezal celega osla na vrat ter jih speljal na led, tretjim je metal karte in jih spet dobil doma. Imel je seveda tudi Kolomonove bukve, obojne: velike in male. Kaj je s temi vse poenjal, bi se dala kar cela knjiga napisati!

Polagoma ni bilo več nobenih strahov, pri katerih bi se konec koncev ne bil pojavil ogljar in se krohotal strahopetnežem na vse grlo. Učinek tega početja pa je bil ta, da so začeli ljudje rekat: »Oh, strahove dela koj ogljar Ožbej, beži, beži!«

Tako je svojevrstni možakar zares urenščeval — sicer na nenavaden način — svoje prosvetljevanje ljudstva.

Preostalo je navsezadnje le še kopanje zakladov.

Če ti ni namenjeno, ne dobiš zaklada, pa če ga že kar izkoplješ! Premakne ga pa naj najprvo kaka žival. Ako to naredi človek, umrje. Tudi tista žival pogine. Oho, to ni kar tako, kot tiste stare »coprnije!« Take in podobne so se pletle.

Pa se je oglar Ožbej spravil še nad zaklade. Prvi pogumni spremljevalci so že zbežali, ko so začeli sovo in čuka ter zagledali pošastno se svetlikajoči prepereli štor. Drugo skupino je ogljar pognal v beg tako, da je v staro zidovje postavil bučo. To je izrezal, da je izgledala kot mrtvaška glava. V votlo bučo pa je dal gorečo svečo. V bližini pa je še javkal zgladovan maček v ptičji kletki, da je bilo strašilo res popolno. V tretje pa se je spravil ogljar samo s takimi nad zaklade, ki so si domišljali, da so prekaljeni za vsako dejanje.

Vrh brega, kjer so spodaj začeli grebsti kopači ob Ožbejevem »žebanju« iz črnih bukev, sta čakala dva ogljarjeva pomagata. Imela sta kolobar, povitega s slamo. Na dogovorjeno znamenje z gorečo baklo, ki jo je držal momljajoči Ožbej v levici, je bilo treba slamnato kolo politi s petrolejem, ga prižgati in zakotaliti nizdol. — Kdo bi je ne pobrisal, ko se ti nenadoma privrti okrogli plamen iz temne noči naproti? Vsi pogumneži so zbežali in malo kake hlače so bile suhe in prazne.

Takrat se je ogljar Ožbej rezgetal, da se je valjal po tleh in z njim njegova pomagata.

»Pa ti pravijo, da je strah koj strgano krilo, ki je znotraj votlo in okoli krajev ga nič ni! Ko pa nekaj sreča, da mu je tuje, že spet vidi utelešen »strah« in beži ter si bega ubogo dušo!« je povedal ogljar Ožbej, ko so se do solz nakrohotali.

»Praznoverje — krivoverje — brezverje, da, to je največja nesreča za človeka!« je rekel za slovo, ko so se tisto noč razšli.

Tako je res potlej prišlo, da se v tisti župniji nihče več ni resno ukvarjal z norostjo vraževanja in čarodejstva — kar je še preostalo, je postala bajka za otroke.

JULES VERNE:

108

Potovanje na Luna*)

Barbicanega že ni več poslušal. Gledal je stene Claviusa, sestavljene iz več kilometrov širokih gor. V globini njegove ogromne jame so zijala žrela do sto majhnih ugaslih ognjenikov, tako da je bilo vse dno ko preluknjano rešeto, a nad njimi se je dvigal šilasti vrh 5000 metrov visoko.

Okrog in okrog se je razprostirala žalostna pokrajina. Ne moreš si predstavljati nič bolj nerodovitnega od teh vzpetin, nič žalostnejšega od teh gorskih razvalin in ako smemo tako reči, od teh razkosanih hribov in gorskih vrhov, s katerimi so bila posuta tla! Videti je bilo, ko da se je na tem kraju zemljini satelit razpočil.

Izstrelek je letel naprej, toda kaos je ostajal isti. Okroglaste gore, ognjeniška žrela in podrti hribi so se nepretrgoma vrstili drug za drugim. Ne ravnin ne morij ni bilo več. Podoba Švice ali Norveške brez konca in kraja. Sredi te razdejane pokrajine se je slednjič na njeni najizrazitejši točki pojavila najveličastnejša gora lunine oble, bleščeči vulkan Tycho, ki bo s svojim imenom večno spominjal potomstvo na slavnega danskega zvezdoslovca.

Kdor koli je že kdaj ogledoval v jasni noči polno luno, je na južni polobli moral opaziti to svetlo točko. Da bi jo na-

tančneje opisal, je Michel Ardan uporabil vse metafore, ki jih je našel v svoji domisljiji. Zdaj je bil Tycho goreče ognjišče svetlobe, središče svetlobnega žarenja, žrelo, ki bruha svetlobne žarke! Imenoval ga je iskrečo kolo, morsko zvezdo, ki s svojimi srebrnimi tipalkami objema lunino ploščo, ogromno plamenče oko in svetniški sij za Plutonovo glavo! Bil je zvezda, ki jo je Stvarnikova roka vrgla na lunina tla, kjer se je razbila!

Tycho se tako močno sveti, da ga zemljani lahko vidijo brez daljnogleda, čeprav so 400.000 kilometrov daleč. Lahko si mislimo, kako močna je morala biti taka svetloba za oči opazovalcev, ki so bili oddaljeni komaj 600 kilometrov! V čistem etru je bil blesk te svetlobe tako silovit, da so morali Barbicanega in njegova prijatelja na plinu zadimiti okulare svojih daljnogledov, če so hoteli vzdržati izredni blišč. Onemeli so in samo še gledali. Zdaj pa zdaj se jim je iz prsi iztrgal vzklík začudenja. Vsa svoja čustva, vso svojo sprejemljivost za vse so osredotočili na svoje oči, kakor se ob močnem razburjenju vse življenje osredotoči v srcu.

Kakor Aristarh in Kopernik, spada tudi Tycho v sestav svetlečih gor. Kot najizrazitejši in najpopolnejši med vsemi nesporno priča o tisti strašni vulkanski dejavnosti, ki je luni vtisnila njeno sedanjo podobo.

Tycho stoji na 43. stopinji južne širine in 12. stopinji vzhodne dolžine. V njego-

vem središču je 78 kilometrov široko žrelo. Ima nekoliko elipsasto obliko in je obdan z okroglastimi stenami, ki se na vzhodu in na zahodu z višave 500 metrov spuščajo na okoliško ravnino. Tak prizor bi se nam nudil, če bi okrog skupnega središča razvrstili ko Mont Blanc visoke gore, ki bi imele na vrhu svetle venec.

Fotografom še se nikoli ni posrečilo, da bi v slikah točno pokazali to goro, ki ji ni primere, vrhovi, ki jo obdajajo, in vse vzbokline v njenem žrelu. Tycho kaže svoj blesk le ob polni luni. Tedaj pa ni nobenih senc, perspektiva izgine in fotografski posnetki ostanejo beli. To je škoda, ker bi bile točne fotografije take čudovite pokrajine izredno zanimive. Sestavlja jo skupina jam, vulkanskih žrel, okroglastih gor, gorskih grebenov z vrtoglaviimi preseki in v nedogled se raztezajoča mreža ognjenikov na brzdstem dnu. Zato lahko razumemo, da je vrenje tal ob osrednjem izbruhu vtisnilo luni trajne oblike. Ko so se zaradi ohlajanja kristalizirale, so ohranile tisto tipično podobo, ki jo je luna nekoč dobila pod vplivom plutonskih sil.

Potniki nikakor niso bili toliko oddaljeni od okroglih vrhov Tycha, da ne bi na njem razložili najvažnejših podrobnosti. Na samem pobočju, ki obdaja ognjenik, se na notranji in zunanji strani terasasto dvigajo veliki gorski obronki. Obronki so na zahodni strani na videz za 3 do 400 čevljev višji kot na vzhodni strani. S te-

mi naravnimi utrdami ne moreš primerjati nobenega utrjenega sistema na zemlji. Mesto, ki bi ga postavili na dnu te okrogle jame, bi bilo popolnoma nepristopno.

Nepristopno in prekrasno hkrati bi stalo tako mesto na tleh, prepreženih s slikovitimi vzboklinami! Priroda ni dovolila, da bi dno takega žrela ostalo ravno in prazno. Dno je s svojim posebnim goropisjem in svojim gorskim sestavom svet zase. Potnikom so jasno vstajali pred očmi stožčasti vrhovi, osrednji hribi in tako naravno razvrščeni pragovi, da bi lunini prebivalci na njih lahko postavili mojstrovine svoje arhitekture. Tu je bil kraj, kjer bi lahko stala cerkev, tam prostor za trg, drugod so videli tla, pripravna za palačo, in malo dalje se je razprostirala planota za trdnjavo. Nad vsem se je dvigal osrednji hrib 1500 čevljev visoko. Na to široko področje bi lahko postavili deset starih Rimov!

— O, je vzklil Michel Ardan, ki ga je prizor navdušil. Kakšno veličastno mesto bi lahko zgradili v tej gorski kotanji! Spokojno mesto, mirno zavetišče, daleč proč od človeške revščine in gorja! Kako zadovoljivo bi v tej samoti živeli vsi ljudomrzneži in sovražniki človeštva, vsi, ki se jim gabi življenje v družbi!

— Vsi? Premalo prostora bi bilo zanje, se je odrezal Barbicanega.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani)

govorico, da ga v njej slavimo in molimo. Čeprav razumemo bogoslužne potrebe tistih, ki našega jezika ne znajo, pa mislimo, da bi se pridigovalo in maševalo bolj praznim klopem, če ne bi redno zahajali v cerkev verni Slovenci, tisti, ki so tudi v časih najhujšega preganjanja ohranili zvestobo Cerkev in duhovnikom.

Zato novemu č. g. župniku čestitam v prepričanju in pričakovanju, da bodo kot duhovnik katoliške, to je vesoljne Cerkve, ki je dobra mati vseh narodov, svoje visoko poslanstvo vršili v pravem evangelijskem duhu, v duhu pravičnosti in ljubezni.

RADIŠE (Dekliška božičnica)

Okrog dvajset deklet se nas je zbralo na praznik Imena Jezusovega z našim dobrim preč. g. župnikom in požrtvovalnim pevovodjem g. Simonom Wrulihom v prijazni sobi farne mladine na Radišah. Zelo nas je razveselilo, da sta nas počastili s svojim obiskom tudi dve č. šolski sestri, ki ju poznamo iz gospodinjske šole v Št. Rupertu.

V kotu sobe je stalo lepo okrašeno in razsvetljeno božično drevo in pod njim darovi, ki smo jih same pripravile. Prevzelo nas je sveto razpoloženje, ko so nam naš preč. g. župnik po kratkem nagovoru razložili pomen adventa in vzvišenost božičnih skrivnosti, katere smo nato skupno obnovile ob čitanju raznih odlomkov iz Sv. pisma in ob petju adventnih in božičnih pesmi. Z zanimanjem smo tudi poslušale pismo naše voditeljice gospodične Li-

zike Kramarjeve, ki se zaradi bolezni ni mogla udeležiti našega sestanka. Pisala je: Dobro začeto bodi nam leto! Da, ve dekleta, ste ga zelo lepo začele s pristrčno domačo božičnico. Pa naj ne bo samo ta nedelja tako lepa, skrbimo, da bomo vedno rade prihajale k dekliskim sestankom.

Tudi obe č. sestri sta nam povedali marsikaj koristnega za življenje, zlasti za farno delo. Postale naj bi junakinje in kot dobre katoličanke lučke dobrega zgleda drugim dekletom. Zanimalo nas je posebno, kar smo slišale o delovanju Marijine legije in o Tretjem redu.

Po govorih in raznih deklamacijah so nam g. župnik sami očetovsko delili darove, ki so bili pod drevescem. Z zanimanjem in otroškim veseljem smo odpirale zavitke, ki smo jih dobile. To je bilo za nas res pravo božično veselje. Sestri sta nas tudi razvedrili z raznimi družabnimi igrkami, da smo se od srca nasmejale.

Prehitro se je stemnilo in morale smo se posloviti.

Na svidenje, dekleta, pri prihodnjem farnem sestanku!

ŠT. JANŽ V ROŽU

Skoraj vsak mesec nas je v preteklem letu obiskala božja poslanka smrt. Tako smo koncem novembra pokopali Jurčevega očeta Johana Müllerja iz Podsinje vasi. Bil je dober kmet in dober sosed; skozi več let ga je mučila težka bolezen, katero je potrpežljivo prenašal.

Na Štefanovo pa smo pokopali Štokarjevo Leni, mater našega zvestega dopisnika in pridnega sodelavca pri naših pevskih zborih. Dolgo je prenašala z vzgledno vdanostjo svojo zavrtno bolezen v upanju, da ji bo Bog še dal lepših dni dočakati,

ko je bilo vse njeno življenje s trnjem prepleteno. Rajna je bila dolgo let cerkvena pevka in je v mladih letih zelo pridno sodelovala pri šentjanškem kat. izobraževalnem društvu. V slovo so ji zato tudi lepo zapeli šentjanški pevci in se ji tako nekoliko oddolžili za njeno ljubezen do slovenske kulture.

Pa tudi drugače se pri nas gibljejo in delajo načrte za bodočnost. Komaj so izpeljali cesto na Rute, že zopet sklepajo, kako bi napeljali vodo v vas. Pobudo za to jim daje Podsinja ves, ki je v par mesecih dobila vodovod, katerega so si vaščani sami napravili. Zares, treba je častiti podjetnim Podsinjčanom, da so tako hitro izpeljali svoj drzni načrt in tako imajo v vasi dober vodovod.

To pa sedaj tudi šentjanškim gospodarjem ne da miru in zgleda, da bo menda zares iz teh posvetovanj kdaj pritekla po vodovodu iz Gorenjce dobra voda v našo vas.

Pa tudi prosvetno delo ne spi pri nas. Naša mladina še kar pridno dela na kulturnem polju. Poleg sestankov imamo skoraj vedno na programu kakšno prireditve. V decembru smo pripravili Miklavževanje, pri katerem smo slišali mnogo tajnosti, katere so znane le Miklavžu. Za Božič pa smo pripravili igro »Cvrček za pečjo« ali igro o dobroti, katerega je lepo izpadla; le žal, da je slabo vreme mnogim onemogočilo udeležbo. Pri tej prireditvi so prvič nastopili tudi »Rožanski fantje«, to je fantovski zbor, pri katerem sodelujejo fantje iz Sveč, Kaple in Št. Janža in ga vodi g. prof. Tonej Fajnik. Ta zbor pod njegovim vodstvom veliko obeta. Nima pa s »Prosvetno zvezo« ničesar skupnega, kakor je »pomotoma« poročal »Vestnik«.

Njena bolečina

(Nadaljevanje s 6. strani)

bilo to pred enim letom, ko si mi na kratko sporočila, da si dobila hčerko.

»Da,« je komaj slišno vzdihnila Sonja in oči so se vnovič zameglile. Pogled ji je nehote ušel na belo otroško posteljico.

»Smem pogledati tvojega otroka?« se je razveselila Matilda in že je po prstih stopila do posteljice. Otrok je mirno spal. Le dolge trepalnice so včasih komaj vidno zatrepetale. Ličeca so bila blede, kot iz voska, usteca nalahno odprta. Ročice je stiskalo dete v pest ob glavi. Ginjena je vzkliznila Matilda: »Kako ljubko spanček! Si pa le vesela; ko imaš takega angelčka, ali ne?«

Nič ni odvrnila Sonja, samo obraz ji je prešinil tako bolesten izraz, da je bilo Matildi kar težko. Tedaj se je dete zganilo. Matilda je obstala pri posteljici in komaj čakala, da bi pogledala temu Sonjinemu ljubljenu v oči, da bi videla v njih lepoto z raja in tisto srečo, ki jo ima samo nedolžnost. Toda, skoraj da ni zavpila in groze odskočila: otrok je trudno odprl trepalnice — vanjo je zastrmelo dvojce brezizraznih, motnih zenic, kot ugasla luč... Ozrla se je po Sonji, ki je sključena slo-

nela na divanu, obraz skrit v dlani in skoz prste so ji kapale bridke solze.

Kje je beseda, ki bi bila dovolj močna utolažiti strašno bol nesrečne matere? Matilda je občutila, da bi bilo skoraj greh še naprej s svojo prisotnostjo vzbujati spomine, zato se je naglo poslovila.

Sonja pa je po dolgem času spet jokala. Jokala je nad seboj, jokala nad svojim izgubljenim možem, jokala pa je najbolj nad svojo od rojstva slepo hčerko, ki ni za-krivila še najmanjšega greha, pa že trpi, trpi — O Bog, kdo je kriv, kdo je kriv?

A

GLEDALIŠČE V CELOVCU

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 8. jan. ob 20.15 uri: Therese Krones, ljudska igra (premiera). Sobota, 9. jan. ob 19.45 uri: Aida, opera. Nedelja, 10. jan. ob 15.00 uri: Der Meisterboxer, veseliga. Sreda, 13. jan. ob 20.15 uri: Der Postmeister, drama. Četrtek, 14. jan. ob 20.15 uri: Der Zigeunerbaron, opereta. Petek, 15. jan. ob 20.15 uri: Die Entführung aus dem Serail, opera (premiera). Sobota, 16. jan. ob 20.15 uri: Der Zigeunerbaron, opereta. Nedelja, 17. jan. ob 15. uri: Die Entführung aus dem Serail, opera.

V koncertnem domu zaradi plesne sezone do 5. marca ne bo predstav.

VABILO

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici priredi v nedeljo, dne 11. januarja ob pol 3. uri popoldne pri šoštarju v Globasnici znano igro

»PRISEGA OB POLNOČI«.

To igro bomo ponovili v nedeljo, dne 18. januarja ob pol 3. uri istotam.

Zadnjo nedeljo v mesecu, dne 31. januarja, gostuje Slovensko prosvetno društvo »Danica« z igro

»DOMEN«.

Začetek ob pol 3. uri pri šoštarju.

Vsi prisrčno vabljeni!

SLOVENCIS doma in po svetu

Mons. dr. Jože Jagodic — 60-letnik

V sončni fari na Vzhodnem Tirolskem je praznoval dne 13. decembra t. l. mons. dr. Jože Jagodic svoj šestdeseti rojstni dan.

Rojen je bil dne 13. decembra, torej na svete Lucije dan na lepem Gorenjskem leta 1899. Svoje študije je začel v svojem domačem kraju, v glavnem mestu Gorenjske. Med prvo svetovno vojno je bil na italijanski fronti, kjer si je pridobil veliko srebrno kolajno. Po končani vojni je stopil v ljubljansko semenišče in je bil posvečen v duhovnika.

Skozi osem let je bil zvest tajnik pokojnega škofa Jegliča; spremljal ga je vsa ta leta po birmovanjih in vizitacijah njegove škofije. Nato je prevzel posle škofijskega kanderja in je bil močna opora žal prezgodaj umrlemu škofu Rožmanu.

Po končani drugi svetovni vojni se je umaknil na Koroško (pa le za kratek čas) in od tam na Vzhodno Tirolsko, ki mu je postala, skoraj bi rekel, druga domovina.

Leta 1946 je bil imenovan za papeškega delegata in je v tej funkciji obiskal vsa taborišča v Avstriji, kjer so bili jugoslovanski begunci, Slovenci, Hrvatje in Nemci. Po skoro enajstletnem bivanju v Tristachu in Amlachu je prevzel faro Aineta nedaleč od Lienza, kjer požrtvovalno pase duše že četrto leto. Marsikaj je že napravil za cerkev, župnišče in pokopališče. Še več pa ima v načrtih. Občina Aineta mu je za njegovo delo hvalečna in mu pri ureditvi njegovih načrtov tudi rada pomaga. — Gospodu slavljencu želimo za njegov šestdeseti rojstni dan zdravja in božjega blagoslova. Na mnoga leta!

Uspeh Slovencev v Rimu

Dne 29. novembra smo se zbrali Slovenci s prečastitim p. Prešernom na blagoslovitev prvega slovenskega Hotel-Penziona BLED v Rimu, ki sta ga odprla g. Vinčo LEVSTIK in njegova žena Danila, roj. Žerjal iz Trsta. G. Levstik je bil več let zaposlen pri velikem potovalnem uradu kot poddirektor.

Brez dvoma je to velik in pomemben uspeh podjetnega mladega Slovence, kajti tako smo dobili mi Slovenci v večnem mestu domačo hišo. Sedaj ne bo več problema za izseljence po svetu, za zamejske Slovence in one iz domovine, kam naj se obrnejo, ko pridejo v Rim. Pri svojem rojaku bodo našli prenočišče, restavracijo, poleg tega pa tudi gospodarni sprejem, ki ga samo rojak v svetu lahko nudi ob prihodu svojega rojaka. Prečastiti p. Prešern je rekel g. Levstiku, da se zelo veseli njegovega uspeha ter mu iskreno čestita. Čestitkam se pridružujemo tudi mi!

Hotel-Penzion BLED se nahaja v ulici Statilia 19 (tel. 777-102) poleg Porta Maggiore blizu železniške postaje. Prostori so v lepi vili z lastnim vrtnom in garažo.

Č. g. Simiz - 20 let župnik v Žabnicah

V minulem decembru je č. g. Janez Simiz, župnik v Žabnicah v Kanalski dolini, obhajal lep jubilej: dvajsetletnico pastirovanja v tej lepi fari pod varstvom Matere božje na Višarjih.

Jubilant je po rodu iz Beneške Slovenije, vendar se je z očetovskim razumevanjem življal v drugačno okolje. Bil je vselej pravičen do vseh faranov, pa tudi gostov, ki prihajajo v vedno večjem številu v lepo Kanalsko dolino, in sicer brez ozira na njihov jezik in narodnost. Obenem pa je znal vselej odločno braniti pravice svojih župljanov ter njihovega materne jezika. Tudi mi mu želimo še obilo blagoslova pri težkem delu za božjo čast!

Nova maša v Argentini

Kraj Lanus, kjer živi znatno število Slovencev, je imel pred kratkim svojega prvega slovenskega novomašnika, ki pa je bil tudi prvi novomašnik v zgodovini tega kraja sploh. Je to č. g. Ivan Lužovec. Po novi maši, na kateri je pridigal č. g. Mertik, je bilo novomašniško slavlje v ondotnem Slovenskem domu.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

SOBOTA, 9. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.15 Žalost in veselje. (6) — NEDELJA, 10. 1.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 11. 1.: 14.00 Poročila, objave, pregled sporreda. — Medigra. — Bolje je paziti kot zdraviti. 17.55 Pomenek z ženami. — TOREK, 12. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Je na Dravci miva... — SREDA, 13. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 14. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Ura pesmi. — PETEK, 15. 1.: 14.00 Poročila, objave. — Mladinski obzornik. — SOBOTA, 16. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Filmska ocena

BOROVLJE:

Sobota, dne 9. 1. 60: »Riffifi« (V). — Nedelja, dne 10. 1. 60: »Die grosse Liebe der Anastasia« (III). — Torek, dne 12. 1. 60: »Wenn die Kraniche ziehen« (III). — Četrtek, dne 14. 1. 60: »Oregon — Passage« (IV).

PLIBERK:

Sobota in nedelja, dne 9. in 10. 1. 60: »Der Priester und das Mädchen« (V). — Torek, dne 12. 1. 60: »Der Coyote« (IV).

URADNA OBJAVA

CERKVENI PRISPEVKI „Javni poziv“

Vse katoličane, ki so dolžni plačevati cerkveni prispevek, pa ga za 4. četrletje 1959 (zaključeno 1. decembra 1959) še niso plačali, pozivamo, da v opanjevalnem roku treh tednov, ki se začne 1. januarja 1960 brez nadaljnjega poziva plačajo svoj prispevek do 21. januarja 1960 pri pristojnem župnem cerkvenem svetu in da pokažejo obenem svoj davčni predpis ali mezdni izkaz.

Cerkveni prispevek je po zakonu dolg, ki se mora plačati in Cerkev nima dolžnosti, da bi ga po svojih organih pobirala. Ako prispevek ni plačan, je dovoljena pravna pot. Organi, ki pobirajo cerkveni prispevek, uživajo pravno varstvo in imajo pravico, da zaračunajo do 2% plačilnega cerkvenega prispevka kot pobiralno pristojbino.

Ker se cerkveni prispevek v četrletnih delnih odplačilih plačuje in sicer 1. marca, 1. junija, 1. septembra in 1. decembra, zato je bil 1. decembra cerkveni prispevek za vse štiri četrtine že plačljiv, torej celi letni prispevek.

Finančna Zbornica Krške škofije
Celovec, Mariannagasse 2

MALI OGLASI

KMEČKI DELAVEC,

28 let, iz Podjune, išče zaposlitve na kmetiji, ki nima moških delovnih moči. Poznejša ženitev možna. — Ponudbe poslati na upravo lista pod »Zvestoba«.

Sporočamo vsem našim znancem in prijateljem, da je vsemogočni Bog našega ljubljeneža in skrbnega moža in očeta

Florijana Krištofa

pd. Jakobča v Veliki vesi

dne 23. decembra 1959 v starosti 70. let poklical k sebi. Vdano so prenašali vse svoje življenje, posebno pa v zadnjih tednih svoje bolezni, vse križe in težave. Vedno so bili za svoje zaskrbljeni in nam dajali s svojim življenjem zgled dobrega, značajnega družinskega očeta in vernega moža. Njih truplo smo položili dne 26. 12. 1959 ob številni udeležbi na pokopališču Št. Jakob v Rožu k zadnjemu počitku.

Zahvaljujemo se tem potom častitim duhovnikom, ki so rajnega v tako velikem številu spremljali na zadnji poti, posebno še mil. g. Zechnerju za tolažilne nagrobne besede.

Naša zahvala pa gre tudi vsem sorodnikom in znancem, ki so prišli od blizu in daleč h pogrebu ter molili za dušni pokoj blagega. Prisrčna zahvala tudi cerkvenemu zboru za žalostinke in vsem drugim za izraze sočutja in tolažbe. — Prosimo, da se spominjate rajnega očeta v molitvi.

Žalujoci:

Neža, soproga

in otroci: Florijan, Jožef, Ignac, Hanzej, France in Mihael (duhovnika), Nežka, por. Jernej.